

BEHANDLINGEN AV FORSØMTE BARN

(VERGERÅDSSTATISTIKK)

1925 og 1926

med tillegg:

Spesialundersøkelse for Oslo i 1926.

*(Statistique concernant le traitement des enfants moralement abandonnés.
Années 1925 et 1926.)*

Utgitt av

DET STATISTISKE CENTRALBYRÅ.

OSLO.

I KOMMISSJON HOS H. ASCHEHOUG & CO.

1928.

Pris : Kr. 1.00.

Norges Offisielle Statistikk, rekke VII. (Statistique Officielle de la Norvège, série VII.)

Trykt 1926:

- Nr. 186. Norges handel 1924. (*Commerce.*)
— 187. Skolevesenets tilstand 1923. (*Instruction publique.*)
— 188. Sundhetstilstanden og medisinalforholdene 1922. (*Rapport sur l'état sanitaire et médical.*)
— 189. Norges jernbaner 1924—25. (*Chemins de fer norvégiens.*)
— 190. Norges telegrafvesen 1924/25. (*Télégraphes et téléphones de l'État.*)
— 191. Sjømannsforsikringen 1923. Fiskerforsikringen 1923. (*Assurances contre les accidents des marins. Assurances contre les accidents des marins pêcheurs.*)
— 192. Kommunevalgene 1925. (*Élections en 1925 pour les conseils communaux et municipaux.*)
— 193. Forsikringsselskaper 1924. (*Sociétés d'assurances.*)
— 194. Norges industri 1924. (*Statistique industrielle de la Norvège.*)
— 195. Ulykkesforsikringen 1923. (*Assurances contre les accidents du travail.*)
— 196. Alkoholstatistikk 1924—1925. (*Statistique de l'alcool.*)
— 197. Norges postvesen 1925. (*Statistique postale.*)
— 198. Den Norske Statskasses Finanser 1913/14—1926/27. (*Finances de l'État.*)
— 199. Arbeidslønnen i jordbruket. Driftsåret 1925—26. (*Salaires des ouvriers agricoles en 1925—1926.*)
— 200. Folkemengdens bevegelse 1923. (*Mouvement de la population.*)
-

Norges Offisielle Statistikk, rekke VIII. (Statistique Officielle de la Norvège, série VIII.)

Trykt 1926:

- Nr. 1. Fattigvesenet 1922, 1923 og 1924. (*Assistance publique.*)
— 2. Meglingsinstitusjonens virksomhet. Tariffavtaler og arbeidskonflikter 1925. (*Entremise publique. Conventions collectives et conflits du travail en 1925.*)
— 3. Norges bergverksdrift 1925. (*Mines et usines.*)
— 4. Norges kommunale finanser 1923/24. (*Finances des communes.*)
— 5. Norges sparebanker 1925. (*Caisses d'épargne.*)
— 6. Folkemengdens bevegelse 1911—1920. Hovedoversikt. (*Aperçu général du mouvement de la population en Norvège pendant les années 1911—1920.*)
— 7. Norges handel 1925. (*Commerce.*)
— 8. Norges fiskerier 1924. (*Grandes pêches maritimes.*)
— 9. Sykeforsikringen 1925. (*Assurance-maladie.*)
— 10. Skiftevesenet samt Overformynderiene 1923 og 1924. (*Successions, faillites et biens pupillaires.*)
-

Trykt 1927:

- 11. Norges Brandkasse 1923—1925. (*Statistique de l'office national d'assurance contre l'incendie.*)
— 12. Lønninger 1925—1926. (*Gages et salaires.*)
— 13. Sundhetstilstanden og medisinalforholdene 1923. (*Rapport sur l'état sanitaire et médical.*)
— 14. Forbudsavstemningen 18 oktober 1926. (*Plébiscite du 18 octobre 1926 de la prohibition des spiritueux.*)
— 15. Den Norske Statskasses Finanser 1913/14—1927/28. (*Finances de l'État.*)

BEHANDLINGEN AV FORSØMTE BARN

(VERGERÅDSSTATISTIKK)

1925 og 1926

med tillegg:

Spesialundersøkelse for Oslo i 1926.

*(Statistique concernant le traitement des enfants moralement abandonnés.
Années 1925 et 1926.)*

Utgitt av

DET STATISTISKE CENTRALBYRÅ.

OSLO.

I KOMMISSJON HOS H. ASCHEHOUG & CO.

1928.

For årene 1900—1903, 1904—1905, 1906—1907 og 1908—1909 se Norges Offisielle Statistikk, rekke V. 26, 51, 96 og 164, for 1910—1911, 1912—1913 og 1914—1915 rekke VI. 15, 46 og 171, for 1918—1920 og 1921—1922 rekke VII. 77 og 120.

For årene 1923 og 1924 se Statistiske Meddelelser 1926, side 152.

For årene 1916 og 1917 vil hovedtallene for Riket (samlet antall barn, antall barn besluttet bortsatt i året og i forpleining ved årets utgang i a) familie, b) barnehjem, c) skolehjem og d) tvangsskole) finnes i tabell nr. 153 i Statistisk Årbok 1926 og 1927.

Enkelte opgaver vedkommende tvangsskoler og skolehjem finnes i statistikken Skolevesenets tilstand.

Forord.

Vergerådsstatistikken er som selvstendig publikasjon senest utkommet for årene 1921 og 1922 (Norges Offisielle Statistikk. VII. 120). Statistikken for 1923 og 1924 er trykt i Statistiske Meddelelser for 1926, s. 152 flg., og også utgitt som særtrykk.

Nærværende hefte inneholder tilsvarende opgaver for årene 1925 og 1926. Man nøier sig imidlertid med å offentliggjøre tallene for de større landsdeler: 1. bygdene samlet, 2. Oslo og 3. de øvrige byer samlet. Til gjengjeld er (likesom for 1923 og 1924) tabellstoffet tatt inn i en ledsagende tekst.

I heftet er tatt inn oversikt over resultatene av en særskilt spesialundersøkelse for Oslo utført i 1926 på grunnlag av et opgaveskjema som vil finnes trykt bakerst i heftet. Oslo Vergeråd har velvillig stillet sitt kortregister til disposisjon for denne undersøkelse.

Det vilde være ønskelig om denne dyperegående lokalundersøkelse kunde fortsettes. Vergerådets undersøkelse gir gode miljøskildringer. Ved samarbeide mellem Byrådet og Vergerådet måtte det vel også være mulig i nogen grad å „standardisere“ disse undersøkelser, så resultatene blev mere brukbare i statistisk øiemed. Nøiaktige opplysninger om boligforholdene burde således kunne foreligge i alle tilfelle.

Selv om de hjem som Vergerådet tar sig av tilsammen ikke gir noget representativt utvalg av noget bestemt socialt lag av befolkningen, så har dog et nøiaktig statistisk studium av de miljøforhold som den „forsømte“ del av den opvoksende generasjon lever op i en stor betydning både i teoretisk og praktisk henseende.

Det Statistiske Centralbyrå, Oslo 25 februar 1928.

Gunnar Jahn.

Eilif Gjermoe.

Innhold.

	Side.
Vergerådsstatistikk 1925 og 1926	1
Tillegg. Spesialundersøkelse for Oslo i 1926	14
Bilag. Opgaveskjema (individualskjema) brukt ved spesialundersøkelsen	46

Table des matières.

	Pages.
Statistique concernant des enfants moralement abandonnés Années 1925 et 1926	1
Appendice: Recherches spéciales pour Oslo en 1926	14
Questionnaire employé dans ces recherches.	46

Vergerådsstatistikk 1925 og 1926.¹

Antallet av avgjorte saker og barn i disse saker i årene 1925 og 1926 sammenlignet med de foregående år var :

Tabell 1.

	Riket.		Bygder.		Oslo.		Øvrige byer.	
	Antall avgjorte saker.	Antall barn i disse saker.	Antall avgjorte saker.	Antall barn i disse saker.	Antall avgjorte saker.	Antall barn i disse saker.	Antall avgjorte saker.	Antall barn i disse saker.
1921 . .	798	1 366	249	437	157	305	392	624
1922 . .	979	1 534	231	410	147	317	601	807
1923 . .	858	1 744	248	511	171	390	439	843
1924 . .	764	1 447	211	411	164	361	389	675
1925 . .	1 007	1 815	293	584	185	358	529	873
1926 . .	1 001	1 875	302	599	179	371	520	905

Der er en gjennomgående stigning i tallene når man ser bort fra 1924.

Vergerådenes arbeide med sakene synes ikke å være steget i tilsvarende grad. Dette fremgår nemlig av følgende opgaver:

Tabell 2.

	Antall vergeråd som har hatt avgjorte saker i året.	Antall møter avholdt av disse vergeråd.	Antall saker til behandling ved disse vergeråd.	Antall barn besluttet bortsatt av disse vergeråd.	Antall saker hvor vergerådet har			
					avhørt vidner.	latt anstille efterforskning.	søkt bistand hos off. tjenestemenn.	latt foreldrene høre representant ved sin side.
Riket:								
1921. . .	180	441	1 125	629	160	133	244	22
1922. . .	173	429	1 297	615	157	118	295	20
1923. . .	181	480	1 151	728	161	96	205	16
1924. . .	145	420	1 027	655	139	87	186	13
1925. . .	208	483	1 094	673	156	139	188	17
1926. . .	180	454	1 149	767	175	124	190	25
Bygder:								
1921. . .	138	207	316	244	122	80	40	7
1922. . .	131	203	304	216	128	68	32	3
1923. . .	133	214	319	191	113	27	26	15
1924. . .	110	181	282	168	94	36	17	10
1925. . .	167	238	304	230	115	58	41	14
1926. . .	146	225	338	263	126	60	42	22

¹ Statistikken for 1923 og 1924 er trykt i Stat. Medd. 1926, s. 152 fig., også utgitt som særtrykk.

Tabell 2 (forts.).

	Antall vergeråd som har hatt avgjorte saker i året.	Antall møter av- holdt av disse vergeråd.	Antall saker til behand- ling ved disse vergeråd.	Antall barn besluttet bortsatt av disse vergeråd.	Antall saker hvor vergerådet har			
					avhørt vidner.	latt anstille etterforsk- ning.	søkt bistand hos off. tjeneste- menn.	latt for- eldrene ha repre- sentant ved sin side.
Oslo:								
1921. . .	1	66	245	157	1	14	96	15
1922. . .	1	53	265	161	2	22	110	17
1923. . .	1	59	269	192	-	34	112	1
1924. . .	1	62	275	199	-	26	114	2
1925. . .	1	61	253	161	1	34	85	3
1926. . .	1	65	253	175	1	28	84	2
Øvrige byer:								
1921. . .	41	168	564	228	37	39	108	-
1922. . .	41	173	728	238	27	28	153	-
1923. . .	47	207	563	345	48	35	67	-
1924. . .	34	177	470	288	45	25	55	1
1925. . .	40	184	537	282	40	47	62	-
1926. . .	33	164	558	329	48	36	64	1

Procenten av bortsatte barn holder sig gjerne mellom 40—50, når man ser på tallene for Riket. Antallet av bortsatte viser dog ikke tendens til stigning i samme grad som det samlede antall barn i sakene.

Tabell 3 viser at antallet av innkomne saker ikke har steget så sterkt som antallet av avgjorte saker.

Stigningen i antallet av innkomne saker faller i sin helhet på saker fra påtalemyndigheten.

Særskilt for saker som skyldes (helt eller delvis) forholdene i hjemmet og saker som skyldes barnets eget forhold er tallene: (se tabell 4).

I det hele må det sies at tendensen til stigning er mest utpreget for saker som skyldes barnets eget forhold, hvad man også skulde vente, da disse saker er forholdsvis sterkest representert blandt de saker som kommer fra påtalemyndigheten.

Årene 1922 og 1925 utmerker sig ved et forholdsvis stort antall saker som skyldes forholdene i hjemmet. Den sterke opgang i disse 2 år faller i sin helhet på byene utenfor Oslo. Det er allerede nevnt i oversikten for 1923 og 1924 (Stat. Medd. 1926, side 153) at opgangen i 1922 utelukkende skyldes Bergen. Det samme er tilfelle i 1925. Det er mulig at forholdet skyldes dette vergeråds arbeidsmetode.¹

For saker som skyldes forholdene i hjemmet har man opplysninger om hvem barnet bor hos (gifte foreldre, ugift mor, steforeldre o. s. v. Tallene er: (se tabell 5).

¹ Byrådet har skrevet til Bergens Vergeråd om dette og fått opgavens riktighet bekreftet.

Tabell 3.

a: Saker som skyldes (helt eller delvis) forholdene i hjemmet. b: Saker som skyldes barnets eget forhold.

		Samlet antall innkomne saker.		Herav inntekter fra											
				påtalemyndig- heten.		skolestyre (skole).		fattigstyre.		helseråd.		annen offentlig myndighet.		private (og ikke navngitte).	
		a.	b.	a.	b.	a.	b.	a.	b.	a.	b.	a.	b.	a.	b.
Riket:	1921.	1 048		419		150		89		18		69		303	
	1922.	1 196		438		144		99		26		86		403	
	1923.	1 108		424		122		101		15		78		368	
	1924.	1 040		374		114		103		33		73		343	
	1925.	1 167		565		118		87		27		64		306	
		566 601		127 438		60 58		75 12		23 4		57 7		224 82	
	1926.	1 168		529		112		101		21		73		332	
	537 631		60 469		49 63		85 16		20 1		67 6		256 76		
Bygder:	1921.	304		92		60		37		6		15		94	
	1922.	290		98		41		34		3		17		97	
	1923.	318		116		40		39		6		20		97	
	1924.	286		98		50		35		8		23		72	
	1925.	325		161		41		24		5		18		76	
		118 207		20 141		18 23		17 7		3 2		17 1		43 33	
	1926.	377		151		55		50		4		20		97	
	190 187		26 125		29 26		46 4		3 1		16 4		70 27		
Oslo:	1921.	211		63		31		13		10		13		81	
	1922.	247		61		30		13		16		17		110	
	1923.	269		70		39		15		5		27		113	
	1924.	275		77		29		24		20		15		110	
	1925.	253		74		33		15		15		18		98	
		149 104		11 63		19 14		14 1		14 1		17 1		74 24	
	1926.	227		56		21		19		4		22		105	
	147 80		11 45		10 11		16 3		4 -		21 1		85 20		
Øvrige byer:	1921.	533		264		59		39		2		41		128	
	1922.	659		279		73		52		7		52		196	
	1923.	521		238		43		47		4		31		158	
	1924.	479		199		35		44		5		35		161	
	1925.	589		330		44		48		7		28		132	
		299 290		96 234		23 21		44 4		6 1		23 5		107 25	
	1926.	564		322		36		32		13		31		130	
	200 364		23 299		10 26		23 9		13 -		30 1		101 29		

Tabell 4.

	Saker som skyldes forholdene i hjemmet.				Saker som skyldes barnets eget forhold.			
	Antall saker.	Antall barn.			Antall saker.	Antall barn.		
		Gutter.	Piker.	I alt.		Gutter.	Piker.	I alt.
Riket:								
1921. . .	343	333	253	586	455	721	59	780
1922. . .	529	508	289	797	450	672	65	737
1923. . .	395	423	388	811	463	859	74	933
1924. . .	336	384	303	687	428	710	50	760
1925. . .	473	532	283	815	534	913	87	1000
1926. . .	412	523	362	885	589	915	75	990
Bygder:								
1921. . .	116	130	95	225	133	198	14	212
1922. . .	98	119	85	204	133	186	20	206
1923. . .	109	130	122	252	139	235	24	259
1924. . .	88	120	95	215	123	179	17	196
1925. . .	103	138	81	219	190	337	28	365
1926. . .	141	191	131	322	161	250	27	277
Oslo:								
1921. . .	64	60	77	137	93	151	17	168
1922. . .	69	84	77	161	78	146	10	156
1923. . .	100	94	95	189	71	185	16	201
1924. . .	88	86	91	177	76	173	11	184
1925. . .	110	102	109	211	75	126	21	147
1926. . .	112	135	102	237	67	123	11	134
Øvr. byer:								
1921. . .	163	143	81	224	229	372	28	400
1922. . .	362	305	127	432	239	340	35	375
1923. . .	186	199	171	370	253	439	34	473
1924. . .	160	178	117	295	229	358	22	380
1925. . .	260	292	93	385	269	450	38	488
1926. . .	159	197	129	326	361	542	37	579

I pct. av det samlede antall saker (barn i saker) utgjorde antall saker (barn i saker) som skyldes forholdene i hjemmet (a) og antall saker (barn i saker) som skyldes barnets eget forhold (b):

	Riket.				Bygder.				Oslo.				Øvrige byer.			
	Saker.		Barn.		Saker.		Barn.		Saker.		Barn.		Saker.		Barn.	
	a.	b.	a.	b.	a.	b.	a.	b.	a.	b.	a.	b.	a.	b.	a.	b.
1921 .	43	57	43	57	47	53	51	49	41	59	45	55	42	58	36	64
1922 .	54	46	52	48	42	58	50	50	47	53	51	49	60	40	54	46
1923 .	46	54	47	53	44	56	49	51	58	42	48	52	42	58	44	56
1924 .	44	56	47	53	42	58	52	48	54	46	49	51	41	59	44	56
1925 .	47	53	45	55	35	65	38	62	59	41	59	41	49	51	44	56
1926 .	41	59	47	53	47	53	54	46	63	37	64	36	31	69	36	64

Tabell 5.

	Antall saker som skyldes forholdene i hjemmet, hvor barnene bor hos:								Andre tilfelle. ¹
	Ugift mor.	Ugift far.	Fraskilt eller sep. mor.	Fraskilt eller sep. far.	Gifte naturlige foreldre (en el. begge).	Naturlig far og stemor.	Naturlig mor og stefar.	Steforeldre (en eller begge).	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Riket:									
1921 .	61	-	29		219	11	13	10	-
1922 .	47	-	41		397	16	13	15	-
1923 .	50	4	29	4	237	15	9	22	25
1924 .	53	3	44	5	174	13	15	16	13
1925 .	49	4	39	13	290	15	17	24	22
1926 .	35	4	35	10	246	7	19	32	24
Bygder:									
1921 .	18	-	7		79	3	6	3	-
1922 .	12	-	10		63	3	2	8	-
1923 .	21	-	6	-	67	3	3	2	7
1924 .	8	-	12	-	58	2	2	2	4
1925 .	12	2	8	6	61	6	4	3	3
1926 .	15	3	11	3	91	2	5	4	7
Oslo:									
1921 .	13	-	13		30	1	2	5	-
1922 .	14	-	8		37	5	3	2	-
1923 .	5	-	3	-	72	4	3	10	3
1924 .	21	-	6	-	51	1	2	7	-
1925 .	13	-	10	1	67	-	2	8	9
1926 .	6	1	12	-	72	-	4	7	10
Øvrige byer:									
1921 .	30	-	9		110	7	5	2	-
1922 .	21	-	23		297	8	8	5	-
1923 .	24	4	20	4	98	8	3	10	15
1924 .	24	3	26	5	65	10	11	7	9
1925 .	24	2	21	6	162	9	11	13	10
1926 .	14	-	12	7	83	5	10	21	7

¹ Ikke utskilt før 1923. Det er særlig tilfelle hvor gifte foreldre foruten fellesbarn har den ene eller begge stebarn, adoptivbarn el. lign.

Den store opgang i tallene i 1925 skyldes som den tilsvarende i 1922 hjem hvor barnene bor hos „gifte naturlige foreldre“, o: far og mor, far (enke-mann) eller mor (enke). Ellers er der ikke noget videre å merke om tallene, kanskje bortsett fra stigningen i tallene for barn hos steforeldre.

Beregnet under ett for årene 1923—26 var den procentvise fordeling som følger:

1923—1926.	Antall saker som skyldes forholdene i hjemmet, hvor barnene bor hos:								
	Ugift mor.	Ugift far.	Fraskilt eller separert mor.	Fraskilt eller separert far.	Gifte naturlige foreldre (en eller begge).	Naturlig far og stemor.	Naturlig mor og stefar.	Steforeldre (en eller begge).	Andre tilfelle.
Riket	11	1	9	2	59	3	4	6	5
Bygder	13	1	8	2	63	3	3	2	5
Oslo	11	-	8	-	64	1	3	8	5
Øvrige byer	11	1	10	3	54	4	5	7	5

Om årsakene til vergerådets inngrep hvor dette skyldes forholdene i hjemmet gir tab. 6 opplysning.

Tabell 6.

	Hovedgrunner hvor vergerådets inngrep skyldes forhold i hjemmet:								
	Drikk.	Usedelighet.	Ørkesløshet.	Forbrydelse.	Vanstell. uorden, urenslighet.	Mangel på tilsyn.	Sykdom.	Andre enkelt- grunner.	Forskj. grunner i for- ening. 9
	1	2	3	4	5	6	7	8	
Riket:									
1921	95	40	15	7	116	19	9		25
1922	112	38	21	12	259	20	18		30
1923	104	41	7	4	143	30	10	6	30
1924	86	29	13	3	132	13	13	1	15
1925	109	42	38	19	149	49	21	30	16
1926	91	60	25	7	138	19	29	29	14
Bygder:									
1921	19	18	7	1	45	6	4		15
1922	13	11	6	2	40	5	7		14
1923	11	14	2	1	52	3	5	3	17
1924	12	11	1	1	43	5	3	1	11
1925	10	10	7	6	47	4	1	2	16
1926	23	21	3	1	74	2	6	2	9
Oslo:									
1921	26	2	4	4	11	4	-		-
1922	27	6	4	2	6	4	4		-
1923	49	3	4	2	13	5	5	-	-
1924	30	2	6	1	10	3	7	-	-
1925	43	10	4	5	13	6	7	22	-
1926	37	11	5	5	10	7	20	17	-
Øvrige byer:									
1921	50	20	4	2	60	9	5		10
1922	72	21	11	8	213	11	7		16
1923	44	24	1	1	78	22	-	3	13
1924	44	16	6	1	79	5	3	-	4
1925	56	22	27	8	89	39	13	6	-
1926	31	28	17	1	54	10	3	10	5

Beregnet under ett for årene 1923 - 26 var den procentvise fordeling som følger:

1923-1926.	Hovedgrunner hvor vergerådets inngrep skyldes forhold i hjemmet:								
	Drikk.	Usede- lighet.	Ørkes- løshet.	Forbry- delse.	Vanstell. uorden, urens- lighet.	Mangel på tilsyn.	Sykdom.	Andre enkelt- grunner.	Forskj. grunner i for- ening.
Riket	25	11	5	2	36	7	5	4	5
Bygder	13	13	3	2	49	3	3	2	12
Oslo	44	7	5	3	13	6	11	11	-
Øvrige byer	23	12	7	2	39	10	2	2	3

Ser man bort fra de to usedvanlige år 1922 og 1925, er der heller ikke her nogen utpreget tendens i tallene. Der er stigning i tallene for sykdom og andre enkeltgrunner. Samtidig er der imidlertid nedgang i tallene i den siste rubrikk „forskjellige grunner i forening“. Det er mulig at bevegelsen i tallene i disse to rubrikker skyldes at Byrådet stadig innskjerper at en sak hvor flere årsaker har virket sammen skal opføres under den som kan anses for hovedårsaken, hvis det er mulig å utpeke en sådan.

Om de mange saker i Bergen i 1925 er det for øvrig å nevne at de fordeler sig nokså jevnt på de forskjellige årsaker, mens mesteparten i 1926 blev ført på en enkelt årsaksgruppe, nemlig „vanstell, uorden og urenslighet“.

For de saker som skyldes forholdene i hjemmet har man opgaver over antall tilfelle hvor foreldrene har fattighjelp, og hvor barnene har lønnsarbeide:

Tabell 7.

	Riket.			Bygder.			Oslo.			Øvrige byer.		
	Saker i alt.	Herav saker hvor:		Saker i alt.	Herav saker hvor:		Saker i alt.	Herav saker hvor:		Saker i alt.	Herav saker hvor:	
		Foreldrene hadde fattighjelp.	Barnene hadde lønnsarb.		Foreldrene hadde fattighjelp.	Barnene hadde lønnsarb.		Foreldrene hadde fattighjelp.	Barnene hadde lønnsarb.		Foreldrene hadde fattighjelp.	Barnene hadde lønnsarb.
1921 . .	343	86	45	116	35	-	64	12	15	163	39	30
1922 . .	529	89	75	98	27	-	69	17	23	362	45	52
1923 . .	395	122	61	109	32	-	100	42	24	186	48	37
1924 . .	336	117	67	88	25	-	88	39	27	160	53	40
1925 . .	473	154	¹ 57	103	28	³ 1	110	50	⁴ 7	260	76	⁶ 49
1926 . .	412	163	² 25	141	38	-	112	70	⁵ 8	159	55	⁷ 17

¹ Nemlig 73 barn. ² 28 barn. ³ 1 barn. ⁴ 8 barn. ⁵ 9 barn. ⁶ 64 barn. ⁷ 19 barn.

Antallet av saker hvor foreldrene har fattighjelp er, som man kan vente, steget sterkt. Det er næsten fordoblet i løpet av de 5 år. Også sett i forhold til det samlede antall saker er der stigning. De to år 1922 og 1925 med det store antall saker har ikke noget særlig stort antall tilfelle med fattighjelp. De to „razziaer“ i Bergen har derfor ikke fortrinsvis omfattet de dårligst stillede lag.

Mens antallet av hjem med fattighjelp er høit i de siste år, er antallet av hjem hvor barnene har lønnet arbeide forholdsvis lavt. Også dette henger vel sammen med tidene, de mange driftsinnskrenkninger.

For de saker som skyldes barnets eget forhold får man følgende opdeling efter årsaken (tabell 8):

Tabell 8.

		Gutter.								Piker.								
		Tyveri.	Bedra- geri, under- slag.	Usøm- melig- het.	Le- gems- fornær- melse.	Hær- verk, brand- stif- telse.	Tiggeri, løs- gjen- geri.	Van- artet op- førsel.	Andre enkelt- grun- ner.	Flere grun- ner sam- men.	Tyveri.	Bedra- geri, under- slag.	Usøm- melig- het.	Hær- verk, brand- stif- telse.	Tiggeri, løs- gjen- geri.	Van- artet op- førsel.	Andre enkelt- grun- ner.	Flere grunner sammen.
Riket:	1921. . .	552	14	28	4	34	10	59	17	3	22	-	17	-	2	17	1	-
	1922. . .	463	24	38	7	18	3	64	54	1	21	2	21	-	-	16	5	-
	1923. . .	624	7	22	19	80	10	79	6	12	31	2	8	5	1	25	2	-
	1924. . .	516	7	22	2	77	3	58	17	8	15	-	20	1	-	14	-	-
	1925. . .	572	21	17	8	150	8	44	72	21	35	-	27	-	2	20	1	2
	1926. . .	558	10	31	20	115	3	41	121	16	28	-	23	1	5	13	4	1
Bygder:	1921. . .	134	2	10	1	12	3	27	6	3	6	-	6	-	-	2	-	-
	1922. . .	130	1	16	4	-	1	20	13	1	6	1	8	-	-	4	1	-
	1923. . .	162	-	6	12	24	-	19	5	7	10	-	6	-	-	8	-	-
	1924. . .	130	-	10	1	20	-	10	5	3	6	-	5	1	-	5	-	-
	1925. . .	197	8	9	4	65	7	20	9	17	12	-	8	-	-	8	-	-
	1926. . .	180	1	14	9	14	-	14	11	7	12	-	12	-	-	2	-	1
Oslo:	1921. . .	116	8	4	-	-	6	11	6	-	4	-	5	-	1	6	1	-
	1922. . .	84	4	3	-	-	2	22	31	-	1	1	3	-	-	4	1	-
	1923. . .	120	-	1	-	39	-	20	-	5	4	1	-	5	-	6	-	-
	1924. . .	114	1	6	-	24	-	19	4	5	1	-	9	-	-	1	-	-
	1925. . .	94	2	2	-	19	-	5	4	-	7	-	11	-	-	3	-	-
	1926. . .	93	-	10	-	14	3	3	-	-	2	-	1	1	4	3	-	-
Øvrige byer:	1921. . .	302	4	14	3	22	1	21	5	-	12	-	6	-	1	9	-	-
	1922. . .	249	19	19	3	18	-	22	10	-	14	-	10	-	-	8	3	-
	1923. . .	342	7	15	7	17	10	40	1	-	17	1	2	-	1	11	2	-
	1924. . .	272	6	6	1	33	3	29	8	-	8	-	6	-	-	8	-	-
	1925. . .	281	11	6	4	66	1	19	59	4	16	-	8	-	2	9	1	2
	1926. . .	285	9	7	11	87	-	24	110	9	14	-	10	-	1	8	4	-

Der er nogen stigning i tallene for tyveri, hærverk og brandstiftelse, særlig blandt gutter, i bygdene i de to siste år og for hærverk etc. i byene utenfor Oslo. Byene utenfor Oslo har høie tall for „andre enkeltgrunner“ i 1925 og særlig i 1926. Dette skyldes vesentlig en enkelt by, Trondhjem.

Særskilt for barn over den kriminelle lavalder (14 år) har man opgaver for de 4 siste år:

Tabell 9.

	Tyveri.	Bedra- geri, under- slag.	Usøm- melig- het.	Legems- fornær- melse.	Hær- verk m. v.	Tiggeri, løsgjen- geri.	Vanartet op- førsel.	Andre enkel- grunner.	Flere grunner sammen.
<i>Riket.</i>									
Gutter: 1923. . . .	237	4	6	12	31	3	29	4	11
1924. . . .	183	6	10	1	24	3	17	2	4
1925. . . .	238	14	12	5	42	2	24	4	6
1926. . . .	265	10	9	11	40	-	22	58	4
Piker: 1923. . . .	10	2	8	-	-	1	11	1	-
1924. . . .	8	1	8	-	-	-	7	-	-
1925. . . .	20	-	14	1	-	-	17	-	-
1926. . . .	14	-	20	-	-	1	6	1	-
<i>Bygder.</i>									
Gutter: 1925. . . .	79	6	7	1	21	1	7	1	6
1926. . . .	87	1	3	3	2	-	5	6	1
Piker: 1925. . . .	9	-	3	-	-	-	7	-	-
1926. . . .	7	-	9	-	-	-	-	-	-
<i>Oslo.</i>									
Gutter: 1925. . . .	36	1	1	-	1	-	2	3	-
1926. . . .	33	-	2	-	4	-	2	-	-
Piker: 1925. . . .	3	-	3	-	-	-	3	-	-
1926. . . .	1	-	1	-	-	-	3	-	-
<i>Øvrige byer.</i>									
Gutter: 1925. . . .	123	7	4	4	20	1	15	-	-
1926. . . .	145	9	4	8	34	-	15	52	3
Piker: 1925. . . .	8	-	8	1	-	-	7	-	-
1926. . . .	6	-	10	-	-	1	3	1	-

Tallene for de enkelte landsdeler for 1923 og 1924 vil finnes i oversikten i Stat. Medd. 1926, s. 166.

Utviklingen for disse „straffemyndige“ barn synes i det vesentlige å falle sammen med utviklingen i tallene for samtlige barn (tab. 8).

Om vergerådernes beslutninger i saken gir tab. 10 opplysninger for årene 1925 og 1926.

Tabell 10.

Beslutninger. (a. Saker som skyldes forholdene i hjemmet. b. Saker som skyldes barnets eget forhold.)		Riket.				Bygder.				Oslo.				Øvrige byer.			
		1926.		1925.		1926.		1925.		1926.		1925.		1926.		1925.	
		G.	P.	G.	P.	G.	P.	G.	P.	G.	P.	G.	P.	G.	P.	G.	P.
1. Bortsettelse i alt	{Tils. a. . . b. . .	491 306 185	276 232 44	446 250 196	227 175 52	165 108 57	98 85 13	170 94 76	60 45 15	104 75 29	71 62 9	86 56 30	75 58 17	222 123 99	107 85 22	190 100 90	92 72 20
Bortsettelse i tvangsskole	{a. . . b. . .	15 44	6 5	12 37	3 5	- -	- -	- 1	- -	9 18	- 5	10 14	2 4	6 26	6 -	2 22	1 1
Bortsettelse i skolehjem	{a. . . b. . .	27 88	6 21	20 91	6 30	7 32	3 9	11 39	3 9	- 8	- 1	3 9	1 8	20 48	3 11	6 43	2 13
Bortsettelse i barnehjem	{a. . . b. . .	121 5	110 5	86 5	79 5	23 1	22 -	16 1	5 1	62 1	60 2	40 2	54 3	36 3	28 3	30 2	20 1
Bortsettelse i familie	{a. . . b. . .	139 41	108 9	130 52	84 8	77 20	60 3	66 30	36 3	3 -	1 -	3 1	1 -	59 21	47 6	61 21	47 5
Bortsettelse i arbeide	{a. . . b. . .	4 7	2 4	2 11	3 4	1 4	- 1	1 5	1 2	1 2	1 1	- 4	- 2	2 1	1 2	1 2	2 -
2. Henstilling om at barnet skal refses		266	8	211	7	18	2	41	6	48	-	50	-	200	6	120	1
3. Alvorlig advarsel og formaning til barnet		464	23	506	28	175	12	220	7	46	2	46	4	243	9	240	17
4. Alvorlig advarsel og formaning til foreldrene (forsørgerne) . . .		217	130	282	108	83	46	44	36	60	40	46	51	74	44	192	21

For lettere å få overblikk over utviklingen sammenstilles tallene for Riket for de senere år (for årene 1921—1924, se nærmere Stat. Medd. 1926, s. 168):

Tabell 11.

Beslutninger.		1926.	1925.	1924.	1923.	1922.	1921.
(a. Saker som skyldes forholdene i hjemmet. b. Saker som skyldes barnets eget forhold.)							
1. Bortsettelse i alt.	Tils.	767	673	655	728	615	629
	a.	538	425	419	486	382	381
Bortsettelse i tvangsskole	b.	229	248	236	242	233	248
	a.	21	15	15	15	2	4
— i skolehjem	b.	49	42	60	61	47	48
	a.	33	26	13	24	15	24
— i barnehjem	b.	109	121	121	132	132	137
	a.	231	165	206	206	184	159
— i familie	b.	10	10	5	2	4	8
	a.	247	214	179	235	174	188
— i arbeide (tjeneste)	b.	50	60	44	38	39	46
	a.	6	5	6	6	7	6
2. Henstilling om at barnet skal refses. . .	b.	11	15	6	9	11	9
	a.	274	218	128	116	57	39
3. Alvorlig advarsel og formaning til barnet	b.	487	534	396	575	447	493
	a.						
4. Alvorlig advarsel og formaning til foreldrene (forsørgerne)	b.	347	390	268	325	415	205
	a.						

Årene 1922 og 1925 utmerker sig ved særlig mange saker som er avgjort ved alvorlig advarsel og formaning til foreldrene. Det er de forannevnte „razziaer“ i Bergen som bevirker dette.

Ellers er det mest fremtredende den sterke stigning i antallet av saker avgjort ved henstilling (til skole eller hjem) om at barnet skal refses. Stigningen faller vesentlig på byene utenfor Oslo, hvor tallene for årene 1921—1926 er henholdsvis 25 (herav 2 piker), 37, 47, 52, 120 (herav 1 pike) og 200 (herav 6 piker). Stigningen skyldes en enkelt by, nemlig Trondhjem.

I skjemaet spørres der om antallet av saker hvor hjemmet, i tilfelle efter at der er tildelt foreldrene (opdragerne) advarsel og formaning, settes under fortsatt tilsyn (se herom Stat. Medd. 1926, s. 169). Antallet av disse saker var 65 i 1925 og 44 i 1926.¹

¹ Instituttet har, foruten av vergerådet i Oslo, vært anvendt av følgende kommuner: byene Bergen, Stavanger, Kristiansand, Kristiansund og Mandal, herredene: Bærum, Skedsmo, Lillestrøm og Nes i Akershus, Vang og Sør-Odal i Hedmark, Sør-Aurdal i Opland, Modum i Buskerud, Hof og Botne i Vestfold, Bø, Tinn i Telemark, Froland og His i Aust-Agder, Klepp, Høyland og Saude i Rogaland, Hordabø og Vossestrand i Hordaland, Kinn i Sogn og Fjordane, Meldal i Sør-Trøndelag, Skogn og Overhalla i Nord-Trøndelag, Loppa i Finnmark.

Antallet av påankede saker var:

Tabell 12.

	Riket.	Bygder.	Oslo.	Øvrige byer.
1925.				
Antall barn besluttet bortsatt	673	230	161	282
Herav antall tilfelle hvor beslutningen er påanket og				
a. stadfestet	43	15	20	8
b. omstøtt	5	-	3	2
1926.				
Antall barn besluttet bortsatt	767	263	175	329
Herav antall tilfelle hvor beslutningen er påanket og				
a. stadfestet	39	13	17	9
b. omstøtt	5	3	2	-

Antall barn i forpleining ved årets utgang.

Følgende tabell viser utviklingen for Riket i det hele:

Tabell 13.

	1905.	1910.	1915.	1920.	1924.	1925.	1926.
Barn i alt	1 519	1 986	2 685	2 925	3 162	3 150	3 308
Familie (arbeide, tjeneste)	903	1 396	1 986	1 850	1 877	1 836	1 935
Barnehjem	120	168	221	495	682	714	775
Skolehjem	484	398	447	491	517	522	527
Tvangsskole	12	24	31	89	86	78	71

Det mest fremtredende trekk er forskyvningen i forholdet mellom antallet av barn som er anbragt i barnehjem og antallet av barn som er anbragt i familie.

Antallet av barn fra de forskjellige landsdeler var i årene 1925 og 1926:

Tabell 14.

	I familie.	I arbeide eller tjeneste.	I barne- hjem.	I skole- hjem.	I tvangs- skole.	I alt i forplei- ning.
1925.						
Riket	1 742	94	714	522	78	3 150
Bygder	610	15	185	189	3	1 002
Oslo	505	73	246	109	45	978
Øvrige byer	627	6	283	224	30	1 170
1926.						
Riket	1 831	104	775	527	71	3 308
Bygder	660	24	207	195	3	1 089
Oslo	509	71	260	101	43	984
Øvrige byer	662	9	308	231	25	1 285

Av de 3308 barn som var anbragt i forpleining ved utgangen av 1926 hadde 2786 hjemstavnrett i vergerådets egen kommune, 388 i andre kommuner og 134 ingen hjemstavnrett.¹

De tilbakeværendes alder ved årets utgang var som følger:

Tabell 15.

	Riket.		Bygder.		Oslo.		Øvrige byer.	
	Gutter.	Piker.	Gutter.	Piker.	Gutter.	Piker.	Gutter.	Piker.
<i>1925.</i>								
Under 7 år	269	221	70	58	87	76	112	87
7—15 år	1 093	819	395	275	270	234	428	310
15—18 -	431	294	126	69	158	150	147	75
Fylt 18 år.	11	12	4	5	1	2	6	5
<i>1926.</i>								
Under 7 år	255	226	75	66	98	95	82	65
7—15 år	1 154	846	421	282	249	227	484	337
15—18 -	454	338	141	92	158	153	155	93
Fylt 18 år.	24	11	9	3	2	2	13	6

Forandringene i dette forhold fra år til år er naturligvis ikke store. Fordelt etter anbringelsesstedet er tallene for Riket:

Tabell 16.

	Familie.		Arbeide, tjeneste.		Barnehjem.		Skolehjem.		Tvangsskole.	
	Gutter.	Piker.	Gutter.	Piker.	Gutter.	Piker.	Gutter.	Piker.	Gutter.	Piker.
<i>1925.</i>										
Under 7 år.	125	117	-	-	132	103	12	1	-	-
7—15 - .	614	532	-	-	199	211	217	63	63	13
15—18 - .	199	155	43	42	29	40	158	57	2	-
Fylt 18 - .	-	-	5	4	-	-	6	8	-	-
<i>1926.</i>										
Under 7 år.	137	115	-	-	118	111	-	-	-	-
7—15 - .	647	539	3	-	228	241	229	51	47	15
15—18 - .	213	180	37	46	29	48	166	64	9	-
Fylt 18 - .	-	-	12	6	-	-	12	5	-	-

Den førømtalte stigende anvendelse av barnehjem synes særlig å gjelde barn over 7-års alderen. Gruppene „under 7 år“ tellet nemlig i 1924 (Stat. Medd. 1926, s. 171) 114 gutter og 109 piker, mens gruppene „7—15 år“ tellet 191 gutter og 203 piker og gruppene „15—18 år“ 29 gutter og 36 piker.

¹ Bygdene 913, 123, 53, Oslo 783, 163, 38, øvrige byer 1090, 102, 43.

Tillegg.

Spesialundersøkelse for Oslo i 1926.

Da vergerådsstatistikken blev omlagt høsten 1920, foreslog Byrådet for Kirkedepartementet at man skulde gå til å innføre individualskjemaer skjemaer som gjaldt den enkelte sak eller helst bare det enkelte barn. En sådan ordning måtte imidlertid komme til å medføre forøket arbeide for vergerådene, og departementet gikk derfor ikke med på den.

Grunnlaget for vergerådsstatistikken er derfor fremdeles summariske skjemaer. Hvert vergeråd utfyller et skjema med oppgave for alle avgjorte saker under ett.

Disse oppgaver gir ikke adgang til nogen dyperegående behandling. Sakene fordeles visstnok etter hver enkelt klasse av opplysninger for sig, men man er avskåret fra å samle de forskjellige slags opplysninger til helhetsbilleder og fordele sakene etter disse. Man får f. eks. vite hvor ofte barnene bor hos gifte foreldre, hvor ofte hos ugift mor, hvor ofte hos steforeldre o. lign., og man får likeledes vite hvor ofte de dårlige forhold i hjemmet består i drikk, hvor ofte i mangel på tilsyn, hvor ofte i ørkesløshet o. s. v. Man kan derimot ikke få vite hvor ofte de dårlige forhold hos den ugifte mor består i drikk, i mangel på tilsyn o. s. v.

Det kan være lønnsomt å supplere den almindelige statistikk med lokale undersøkelser på grunnlag av særskilt utarbeidede individualskjemaer. Byrådet har ved egne folk gjennomført en slik undersøkelse for Oslo i 1926. Det individualskjema som har vært brukt vil finnes trykt s. 46.

Skjemaet er blitt utfyllt for ethvert barn som vergerådet har truffet beslutning om etter vergerådsloven på grunn av mislige forhold i hjemmet eller dårlig opførsel av barnet. Imidlertid er der ikke tatt hensyn til alle slags beslutninger.

En og samme inngrepsgrunn, et og samme mislige forhold kan gi anledning til flere beslutninger som følger på hverandre med ofte flere års mellomrum. For det første gjelder det at vergerådet visstnok kan fastslå at der må gjøres noget, men først et nøiere studium av barnets karakter og vesen kan si hvad det er som bør gjøres. En gutt har f. eks. vært med på en rekke tyverier. Det står klart for vergerådet at gutten ikke kan forbli boende hjemme. Han må bortsettes. Men skal han i skolehjem, eller kan det være nok at han kommer til en familie som er skikket til å opdra ham? Vergerådet setter ham så i tvangsskole et halvt års tid for å få undersøkt

hans mentalitet. Den første beslutning om bortsettelse i tvangsskole efterfølges da av en ny beslutning, f. eks. om anbringelse i familie. I motsetning til den første beslutning, som er en kombinert inngreps- og opdragelsesbeslutning, er den siste beslutning en ren opdragelsesbeslutning.

Ennu har man en tredje klasse av beslutninger. Sett at vergerådet har fastslått at en bortsatt gutt egner sig for familieopdragelse. Han settes følgelig bort til en familie. En eller annen hendelse, som f. eks. at der inntrer sykdom i familien, gjør det imidlertid nødvendig at gutten overføres til en annen familie. Eller gutten selv kan bli så syk at han for en tid må på sykehus. Denne slags beslutninger har selvsagt langt mindre interesse. Der er ikke her spørsmål om en endring i barnets opdragelse.

Den foreliggende undersøkelse er vesentlig tenkt som en undersøkelse av årsaksforholdene. Det har derfor ingen interesse å skjelne mellom inngrepsbeslutninger og andre beslutninger. Da det gjelder å få en større masse til undersøkelse, har man tatt med også opdragelsesbeslutninger som gjelder inngrep i tidligere år. Derimot er der ikke tatt hensyn til beslutninger om overførsel av et bortsatt barn fra en familie til en annen o. lign.

Det kan være spørsmål om hvad der i en undersøkelse som denne skal danne tellingsenheten. Det er øiensynlig at det ikke kan være antallet av barn som der er truffet beslutning om. Vergerådets inngrep i anledning av et og samme mislige forhold kan omfatte flere barn. De dårlige forhold i et hjem får oftest betydning for alle de hjemmевærende ukonfirmerte barn. Vergerådet må kanskje fjerne dem alle sammen. Årsaken til inngrepet er den samme for alle barn. Det enkelte hjem kan imidlertid heller ikke være tellingsenhet. Den efterviste årsak kan ligge utenfor hjemmet. Hvis den nærmeste årsak er en slett handling, vil ofte flere barn være med i saken, og i slike tilfelle kunde man da mene at den enkelte sak måtte være tellingsenheten. Årsaksforskningen kan imidlertid ikke bli stående ved den slette handling som årsak. Man må søke de bakenfor liggende årsaker, hvad enten de nu ligger hos barnet selv eller hos omgivelsene. I disse tilfelle må hvert enkelt barn holdes for sig. I almindelighet vil her hvert enkelt barn skrive sig fra et særskilt hjem. Prinsipielt kan man dog ikke opstille hjemmet som tellingsenhet. Særlig kan flere barn fra samme hjem skjeie ut av forskjellige årsaker, uten at der kan påpekes nogen vesentlige mangler ved hjemmet.

Av de opgaver som finnes i det benyttede skjema er det bare en som direkte angir grunnen til vergerådets inngrep. Men også de andre opgaver kan få betydning for en årsaksundersøkelse. Det har således interesse å vite om barnet er født utenfor ekteskap, om nogen av foreldrene er død, hvem barnet bor hos. Også omstendigheter som inntrer efter vergerådets inngrep kan ha interesse i så henseende. At foreldrene senere blir skilt f. eks. Selv

beslutningens art har interesse. En slett handling, et naskeri f. eks., som bare gir anledning til en advarsel, står i en annen stilling enn en lignende handling som gir anledning til bortsettelse av barnet. Det er naturligere i det siste tilfelle enn i det første å søke årsaken i dårlige forhold i hjemmet.

Undersøkelsen omfatter i alt 324 tilfelle. Disse tilfelle omfatter atter 513 barn.

Det kunde synes naturlig straks å foreta en spaltning som benyttes i den årlige statistikk, nemlig ettersom saken skyldes forholdene i hjemmet eller barnets eget forhold. Den nøiaktige gjennomgåelse av saksdokumentene i vergerådet har imidlertid vist at det i ikke så få tilfelle er umulig å si om forholdene i hjemmet er den den egentlige årsak eller ikke. Man vil derfor her gå en annen vei.

Det ligger nær å ta utgangspunktet i hjemmets sammensetning. Barnets virkelige far og mor danner i forening det naturlige hjem, og far og mor i forening vil normalt være den autoritet som kan gi barnet det beste stell og den beste oppdragelse.

Man skiller først ut de (ikke legitimerede) barn som er født utenfor ekteskap. Denne gruppe omfatter 71 av de 324 tilfelle. For å få en helt riktig vurdering av disse tall, likesom av flere av de tall som nevnes i det følgende, måtte man kjenne samtlige levende barns hjem, vite hvor mange bor hos ugift mor, hvor mange hos virkelig far og mor o. s. v. Sådanne oppgaver finnes dessverre ikke.

Et forhold mellom antall tilfelle „utenfor“ og „innenfor“ ekteskap som 71:253, det vil si omtrent som 1:3.5, tyder imidlertid ikke på at forholdene er særlig ugunstige for barn født utenfor ekteskap. I de siste 16 år er der i Oslo gjennemsnittlig født (levende) 7 barn i ekteskap for hvert barn som er født utenfor ekteskap. Dette forholdstall (1:7) må jo imidlertid reduseres sterkt av hensyn til at der går flere barn født i ekteskap på hver familie.

Av de 253 tilfelle som omfatter barn født i ekteskap er der 114 hvor vedkommende barn ved vergerådets inngrep bodde hos sin virkelige far og mor. Nogen nøiaktig vurdering av forholdet mellom disse to tall kan som sagt ikke fås, men efter erfaringer dagligdags å dømme synes tallet 114 å være forholdsvis lavt.¹ Det er jo også som nevnt det sannsynligste at barn som bor i det naturlige hjem, hos sin virkelige far og mor, må gi forholdsvis minst anledning til vergerådets inngrep.

Nettop fordi dette naturlige hjem skulde gi sine barn den beste beskyttelse er det av særlig betydning å foreta en nøie undersøkelse av de opgitte grunner til vergerådets inngrep i disse tilfelle. Man foretar foreløbig en firedeling: 1) tilfelle hvor drikker opgitt som antatt årsak alene eller sammen med andre mislige forhold eller som mulig årsak, 2) tilfelle hvor der fore-

¹ Se for øvrig beregningen i note 1 side 27.

ligger andre mislige, positivt skadelige forhold i hjemmet, 3) tilfelle hvor hjemmet har eller kan antas å ha latt det mangle på fasthet i opdragelsen, 4) tilfelle hvor der ikke er oppgitt noget ufordelaktig om forholdene i hjemmet, eller hvor forholdene i hjemmet likefrem oppgis som gode.

Der kan være nogen tvil om det er berettiget å skille gruppe 3 ut fra gruppe 2. Under gruppe 2 går vanstell og mangel på tilsyn, og svakhet i opdragelsen kan grense nær op til disse årsaker. Prinsipielt sett er der dog en stor forskjell mellom et barn som har fått for lite tilsyn og et forkjelet barn. I siste tilfelle er der adskillig mulighet for at foreldrenes hensikter kan ha vært gode. Dessuten er det sannsynlig at mange av de tilfelle som opføres under nr. 4 i virkeligheten tilhører gruppe 3. Foreldrenes opførsel utad kan være det beste, hjemmets materielle grunnlag kan være godt, men foreldrene har vært for snilde med sine barn, dårlige kamerater har kunnet få innflydelse, og barnene er glidd ut. Svakhet i opdragelsen lar sig vanskelig konstatere av vergerådets undersøkere, og denne årsak bør derfor trekkes frem av hensyn til en riktig vurdering av gruppe 4.

Forholdet mellom gruppe 1 og gruppe 2 er bare det at drikk vel må anses som den viktigste av kildene til ødeleggelsen av hjemmene.

Antallet av tilfelle i de 4 grupper er 1) 49, 2) 33, 3) 5, 4) 27.

Naturlige hjem hvor drikk (etter opgavene) kan ha vært ialfall medvirkende årsak. 49 tilfelle (= ca. 40 pct. av samtlige nat. hjem).

Betydningen av denne årsak er vanskelig å fastslå med nøiaktige tall. At der drikkes i et hjem av faren behøver ikke å få alvorlige følger, idet moren kan være i stand til å hindre de skadelige virkninger. På den annen side kan farens drikkfeldighet virke nedbrytende på moren, og den opgitte årsak kan da bli f. eks. vanstell, idet drikk i hjemmet er et forhold som mest mulig søkes skjult for fremmede øine. Man må altså gå disse opgaver nærmere inn på livet. Man må søke fastslått hvor meget og av hvem der drikkes. Der må sondres eftersom beviset for at der drikkes er sterkere eller svakere. Og der må sondres eftersom drikk er det eneste mislige forhold som oppgis eller der også nevnes andre mislige forhold.

I omtrent halvparten av tilfellene, 25, var det bare faren som var drikkfeldig, i 16 tilfelle var det begge foreldrene, og i 8 tilfelle var det moren. De uttrykk som brukes i dokumentene („drikkfeldig“ „drikker“) varierer, uten at man tør legge avgjørende vekt på det. Med hensyn til beviset er der tre usikre tilfelle, to hvor det er erkjent at faren (moren) drikker, mens moren (faren) er beskyldt for det, og et tilfelle hvor moren beskylder faren for å drikke.

Til videre karakteristikk av disse tre undergrupper har man opgavene over hvem som har meldt saken. Det er den som har tatt initiativet til meldingen det kommer an på. Saken kan f. eks. være meldt privat av en skole-

lægesøster som er satt til å føre tilsyn av skolelægen. I dette tilfelle anses saken som meldt av skolen.¹

	Begge foreldre drikker.	Faren drikker.	Moren drikker.
Samlet antall tilfelle	16	25	8
Herav tilf. hvor saken er meldt av:			
Politiet { i anl. av foreldrene . . .	3	2	1
{ — „ deres barn . . .	-	3	-
Fattigvesen, socialregister	2	6	2
Helseråd.	-	1	-
Skolen (skolelægen, lærere)	2	5	1
Sognepresten	1	-	-
Barnets (enes) far	-	-	1
— mor	1	4	-
— slektninger for øvrig	1	1	-
Andre navngitte private (naboer, portnerfolk)	5	1	3
Anonyme	1	2	-

Man vil se at hvor begge foreldre eller moren drikker, altså i det hele tatt hvor moren er drikkelig, er det forholdsvis hyppigst at private ser sig foranlediget til å ta sig av forholdet.

Av de tilfelle hvor det er faren som drikker er der 3 hvor politiet har måttet ta sig av vedkommende barn. Særlig i disse tilfelle kan der være grunn til å anta at farens drikkelighet ialfall ikke har vært hovedårsaken. Men foruten disse tilfelle kan der være flere hvor barnets opførsel har vært den eneste² foranledning til at sak er opstått. Hvor dette er tilfelle vil barnet vel som regel ha nådd den skolepliktige alder. For de fleste vil dette være det fylte 7de år. Under hensyn til at det vel som oftest tar litt tid før skolen har konstatert nødvendigheten av å gripe inn blir det vel det riktige å skille ut tilfelle hvor barnet er over 7 år. Da den kriminelle lavalder er 14 år, har det sin interesse å skille ut barn som har fylt 14 år. Hvis imidlertid et av disse tilfelle omfatter både barn over og barn under 7 år, er der liten grunn til å skille dem ut medmindre det tydelig fremgår av dokumentene at saken står i en særstilling for de eldre barn.

¹ Forsåvidt skolen angår burde der egentlig vært sondret ettersom skolen melder for vanstell eller for dårlig opførsel. ² Hvor det er barnets dårlige opførsel som fra først av gir foranledning til at der blir vergerådssak vil det oftest være politiet eller skolen som bringer saken inn for rådet. Nogen nærmere undersøkelse av forholdene i hjemmet behøver da ikke å være foretatt. Derimot hender det vel sjelden at private melder et barn for vergerådet uten å ha bragt på det rene at der er dårlige forhold i hjemmet.

Man får da følgende spaltning:

	Begge foreldre drikker.	Faren drikker.	Moren drikker.
Et enkelt barn over 14 år	-	4	-
— „ — 7-14 „	1	5	-
Øvrige tilfelle	15	16	8

Der er da grunn til å se nærmere på de 10 tilfelle som gjelder enkelte barn over 7 år. I det ene tilfelle, hvor begge foreldre drikker, er det imidlertid sikkert at drikken har hatt betydning. Det gjaldt en familie hvor mannen var ca. 50 og hustruen ca. 54 år gl. ved inngreps tiden. Moren synes å ha vært verst, idet hun karakteriseres som „usedelig og drikkfeldig“. At det her gjelder et dårlig hjem fremgår også av de andre barns skjebne: 4 søsken er bortsatt, 2 etter å ha vært på tvangsskole og 1 etter å ha vært til psykisk observasjon. Saken var meldt av politiet, idet moren var kommet i berøring med løsgjengerloven.

De øvrige 9 tilfelle, hvor faren drikker, fordeler sig efter anmelderen som følger:

	Politiet på grunn av bar- nets forhold.	Fattig- vesenet.	Skolen.	Moren.	Andre slekt- ninger.
Barn over 14 år	2	-	1	1	-
— 7-14 „	1	1	1	1	1

De to tilfelle, hvor politiet har meldt barn over 14 år er lette naskeri- eller tyveritilfelle hvor guttene er sluppet med advarsel. I det ene tilfelle heter det at „faren har vært drikkfeldig og moren slapp“. At forholdet i hjemmet er dårlig fremgår videre derav at 3 av guttens brødre tidligere har vært advart for tyveri, og at 2 av dem er satt bort. Om det annet tilfelle kan det ialfall merkes at en bror av gutten tidligere har fått advarsel, riktignok kun fordi han hadde „trent sig inn på forbudt område“. Også i det tredje tilfelle hvor politiet har meldt saken, og hvor barnet, også her en gutt, var meget nær 14 år, kan der være spørsmål om hvor stor betydning man skal tillegge farens drikkfeldighet. Gutten har som visergutt benyttet anledningen til å stjele i leiligheter og er satt i tvangsskole. Imidlertid har vergerådet funnet det nødvendig å sette hjemmet under tilsyn: „faren drikker, og moren er forkuet og lite tak i“.

Hvad de 6 andre tilfelle angår tør følgende opplysninger gjøre det utvilsomt at forholdene i hjemmet har vært avgjørende, og at farens drikkfeldighet ialfall har spillet en stor rolle:

Saker meldt av:	Barnet gutt (G) ell. pike (P).	Karakteristikk av barnet.	Karakteristikk av hjemmet (F=far, M=mor)	Søsken som har vært vergeråds- behandlet.
A. Barn over 14 år:				
1. Skolen	P.	Sent ute i upassende selskap.	F. drikker, brutal, M. sykelig.	-
2. Moren	P.	Ute om kvellene og nettene.	F. drikker, M. avisbud, liten støtte hos F.	Bror deltatt i to tyverier (refset på skolen).
B. Barn 7—14 år:				
3. Fattigstyret	P.	Væter sig (8 år), løgn- aktig, tyv- aktig, van- skelig i sek- suell hense- ende. Van- stelt.	M. vanfør, makter ikke sin opgave. F. delvis arbeidssky, drikker.	2 søstre og 1 bror over- tatt av verge- rådet.
4. Bestemoren	P.	-	F. drikker, brutal. M. løsaktig. Dårlig for- hold mellem foreldrene.	3 brødre og 1 søster overtatt av vergerådet.
5. Moren	G.	Imbesill.	F. drikker, brutal, rå. M. arbeider utenfor hjemmet. Foreldrene skal skilles.	2 søstre overtatt av vergerådet.
6. Skolelægen	P.	Slem og umulig „å ha hjemme“ (?)	F. drikker. M. grov.	Foreldrene to ganger advart.

I flere av disse tilfelle har vergerådet måttet ta sig av det ene barn etter det annet, eftersom det nådde op i en sådan alder at det begynte å gjøre sig bemerket utenfor hjemmet. Der må ikke legges for meget vekt på forskjellen mellem disse tilfelle og de andre tilfelle hvor vergerådet, f. eks. i anledning av et eldre barns forhold, finner å burde ta sig av også alle de yngre barn. Hvorvidt dette finnes nødvendig beror på resultatene av

en ganske vanskelig undersøkelse, og avgjørelsen må vel ikke så sjelden stille sig tvilsom. Foreldrenes motstand og hensynet til den mulige uheldige tilbakevirkning av et mere omfattende inngrep kan vel også gjøre det vanskelig for vergerådet å arbeide helt ut rasjonelt.

Tilbake er nu 15 tilfelle hvor begge foreldre drikker, 16 hvor bare faren og 8 hvor bare moren drikker.

I de første tilfelle tyder opplysningene gjennomgående med bestemthet på at drikken er hovedårsaken. Det annet som nevnes er oftest forhold som hyppig vil følge av drikk. Dette er ting som brutalitet hos faren, at der er slagsmål eller spetakkel i hjemmet. En sak hvor moren er løsaktig står neppe i særstilling. To saker hvor der er vanstell i hjemmet står vel nærmere den følgende hovedgruppe. Spørsmålet er her egentlig om det er morens vanstell som har bragt faren og moren til å drikke, eller om det er drikken som er årsak til vanstellet. I mangel av nærmere opplysninger må man vel gå ut fra at vanstellet henger sammen med drikken. I et av disse tilfelle er familien „opsagt av husleienevnden“ (1 barn på 6 år). Arbeidsskyhet hos faren, fattigdom, tap av bolig er ellers vanlige følger av de grovere former for drikkfeldighet. Der er i denne gruppe to tilfelle hvor foreldrene ikke har eget hjem å by barnene.

Nærmest til å stille i klasse for sig er kanskje en sak hvor der er uenighet mellem foreldrene („mannen sjalu på en annen“).

I de 16 saker hvor det bare er faren som drikker er opplysningene gjennomgående mere sammensatte, og mulighetene for at drikken ikke behøver å være den egentlige hovedårsak derfor større. En oversikt over „biårsakene“ gir følgende:

Vanstell	13
Vanstell, moren syk	22
Vanstell, moren syk, faren straffet, arbeidssky.	31
Moren syk, faren arbeidsledig	1
Moren løsaktig	41
Faren forsømmer hjemmet (moren forlanger skilsmisse) . . .	1
Familien utkastet	52
Familien deler stue med en annen.	1
Hjemmet „usselt“ eller „meget fattig“	2
Gauketrafikk i hjemmet	1

¹ Herav et tilf. hvor det heter at „moren er gått trett“. Et annet karakteriseres således: „Barnene vil bli legemlig og moralsk ødelagt, skal de bli i hjemmet. Faren uforbederlig dranker, som bare nu og da tar sig en jobb. Konen en subbe som ikke har evne til å stelle hus og barn.“ ² I et tilf. er moren på sykehus for tuberkulose. I et annet heter det: „Moren på sykehus og faren utenbys på arbeide. Faren drikkfeldig. Moren er der ingen rede på. Hun er skittenferdig, mangler evne og vilje til å stelle for barn. Befengt med lus. Finnes ikke nødvendige sengklær.“ ³ „Far arbeidssky, straffet 14 ganger, drikk, vanstell, mor sykelig, holder sig likevel borte fra hjemmet.“ ⁴ Barnene vanrøktet. Moren er omtrent aldri hjemme. Hun går om aftenen og er borte omtrent hele natten. Barnene er da alene eller passes av faren, som ikke alltid er helt edru. ⁵ I et tilfelle heter det at „moren lærer barnene op til å tigg“.

Det 16de tilfelle er likesom formodentlig de 7 som er opført sist i foranstående rekke utvilsomt: faren er brutal og er dessuten flere ganger mulktet for fyll. At faren er brutal er også nevnt i tre av de andre saker.

I den tredje rekke av tilfelle, de 8 saker hvor det bare er moren som drikker, er der bare 2 hvor der direkte meldes om vanstell. I det ene av disse skal familien dessuten utkastes. Men dernæst er der 4 tilfelle hvor forholdene må være slette, idet moren er løsaktig (nr. 1: „moren meget sammen med en annen mann“, nr. 2: „moren borte om natten“, nr. 3: „moren brutal, borte til sent på natt“, nr. 4: „moren løsaktig, stadig tilhold av gatepiker og kavallerer i hjemmet“, familien skal utkastes). Til slutt er der to mere tvilsomme tilfelle, ett hvor faren er arbeidsledig (som der for øvrig meldes om i flere av de førnevnte tilfelle) og ett hvor familien skal utkastes. I disse to tilfelle ligger det nemlig nærmere å tenke sig at også farens forhold (som ikke behøver å skyldes drikk) kan ha spillet inn med.

Naturlige hjem hvor ikke drikk, men andre positivt uheldige¹ forhold kan ha vært ialfall medvirkende årsak. 33 tilfelle (o: ca. 30 pct. av samtlige nat. hjem).

Innenfor denne rekke er der forholdsvis flere tilfelle hvor det i det hele tatt kan være tvilsomt om forholdene i hjemmet virkelig har hatt nogen avgjørende betydning. Dette ses allerede ved spaltning mellom tilfelle som omfatter et enkelt barn over 7 år og de andre tilfelle. Til nærmere karakteristikk grupperes også efter anmelderen:

Herav meldt av:								
	I alt.	Politiet (i anledning av barnet).	Skolen.	Helse- råd, fattig- vesen, social- register m. v. ¹	Faren.	Moren.	Andre navn- gitte private.	Ano- nyme.
Enkelte barn over 14 år	9	4	2	-	-	2	1	-
— „ — 7—14 år	6	4	1	-	1	-	-	-
Øvrige tilfelle	18	-	3	6	3	2	2	2
Tilsammen	33	8	6	6	4	4	3	2

¹ 2 av helserådet, 1 av fattigvesenet, 1 av socialregistret, 1 utenbys vergeråd, 1 av sognepresten.

Vi tar først for oss de 8 tilfelle hvor politiet har anmeldt enkelte barn. Et av disse gjelder en fruktsommelig 15-års pike med „svak karakter og tendens til utsvevelser“. Det opplyses dog at det var dårlige forhold i hjemmet, og at moren „hadde dårlig innflydelse“. Så er der tre gutter over 14 år som har vært med på tyverier eller innbrudd, til dels også hærverk. Tilfellene er graverende, idet de alle tre havnet på skolehjem. Om hjemmet heter det i det ene tilfelle at „faren er tuberkuløs, moren har villet skilles, gutten er lite åpen mot hende“. Der kan her være dårlig forhold mellom foreldrene,

¹ Herunder sykdom.

men det er jo også mulig at tilfellet egentlig hører hjemme i følgende gruppe, at årsaken alene ligger i at der har manglet fasthet i oppdragelsen. I det annet tilfelle er der om hjemmet bare bemerket at det ikke er „ryddig og rent“. Det er imidlertid opplyst at tre av guttens brødre har vært med på tyverier, og at to av dem har vært i tvangsskole. Omtrent i samme stilling står det tredje tilfelle, hvor uttalelsen om hjemmet er motstridende, idet det fra et hold uttales at hjemmet gjør et godt inntrykk, men fra et annet at moren er slusket („med hensyn til guttens forseelse blev det bare snakk“), og at en bror av gutten tidligere har vært advart for deltagelse i tyveri.

De 4 tilfelle hvor barnet, i alle tilfelle en gutt, er under den kriminelle lavalder har i det hele tatt en lettere karakter. I 3 tilfelle har vergerådet nøiet sig med å gi gutten en advarsel. Det ene tilfelle gjelder en „stille, snild gutt“, som sammen med noen kamerater (isolert opptreden i denne alder er sjelden) har urettelig tilegnet sig et par ski. Hjemmet var rent og ordentlig, men trist og uhyggelig, og moren hadde i et par år vært syk av tuberkulose. I det annet tilfelle har foreldrene klaget over strøket og kameratene, mens skolen mener at der ikke er blitt passet på gutten hjemme („kommer ofte på skolen uten mat“). I det tredje tilfelle har en gutt deltatt i hærverk. Han har en bror som er advart for tyveri, og foreldrene beskyldes for å ha latt det mangle på tilsyn. Der foreligger i de to siste tilfelle likesom i neste gruppe en „mangelfull oppdragelse“, men det er en mangelfull oppdragelse på grunn av likegyldighet og ikke på grunn av forkjelelse. Det fjerde tilfelle, hvor foreldrene fikk advarsel, gjaldt en gutt som var „urolig og voldsom og vanskelig å behandle“. Han gikk på en ilde ansett østkant-restaurant og solgte småsaker. Moren karakteriseres som brutal: „bante og skrek, et forferdelig kvinnemenneske“. At hjemmet er positivt slett fremgår også av at en bror av gutten et par ganger har fått advarsel for deltagelse i tyveri. Om drikk i hjemmet er intet opplyst.

Av de tre tilfelle som gjelder enkelte barn over 7 år, og som er meldt av skolen, er der et par utpregede vanstellstilfelle. I det ene tilfelle er moren „sjusket og urenslig“ og har dårlig innflydelse i hjemmet. En bror er advart for tyveri, en søster har vært i tvangsskole („yderst nervøs, moren forsømmer henne“). Det annet tilfelle gjelder en åndssvak pike: „de hjemlige forhold er slike at hun ikke kan få det stell hun trenger, omgivelsene er meget slette“. To søsken har tidligere vært for vergerådet i anledning av en utktsaffære. Så er der et tilfelle som gjelder en skolegutt som var meldt for skoleforsømmelser. Det heter at moren er kuert, faren brutal og familien bor i barakke. Der er intet opplyst om at faren drikker, men det sies at han „ernærer sig visstnok av arbeidsledighetsbidrag, sykepenge og kortspill“. En eldre bror av gutten har tidligere gjort sig bemerket ved skoleforsømmelser og tyveri.

Der er to tilfelle hvor moren har meldt en sønn i femtenårsalderen. Det er sannsynlig at forholdet mellom foreldrene ikke er det beste i disse to

tilfelle. Det ene gjelder en tilbakestående gutt (har vært på Ullevål sykehus, 4de avd.). Det heter at moren vil separeres fordi faren har vært utro og har forsømt sin forsørgelsesplikt. Den annen gutt hadde gjort sig skyldig i rapserier hjemme og ute. Disponenten i den forretning hvor faren er ansatt sier at han føler sig utrygg på faren, men ikke har beviser for at han har rapset. Ganske nær står et tilfelle som er meldt av faren. Det gjelder en 8-års gutt som nærmest er imbesill („hans ordforråd består av ett- eller to-stavellesord, gjerne gråtende og skrikende på en uartikulert, monoton måte, ikke antydning til oppfinnsomhet“). Der er dårlig forhold mellom foreldrene, og moren vil ikke ha gutten.

Det siste av de 15 tilfelle som gjelder enkelte barn over 7 år er av eiendommelig art. Det gjelder en gutt, og det heter: „mor og sønn er røket så uklar at det er aldeles uholdbart å tvinge ham til å være hjemme“. Det antas at moren „holder sig til fremmede menn“.

Vi kommer så til de 18 tilfelle som helt eller til dels omfatter barn under skolepliktig alder. Der kan her foretas følgende gruppering efter de oppgitte årsaker og efter anmelderen:

Årsaker.	Antall tilfelle.	Anmeldere.
Vanstell („subbestell“). ¹	5	Helserådet 1, skolen 1, faren 1, anonyme 2.
Vanstell, faren brutal, arbeidssky. ²	1	Socialregistret.
Vanstell på grunn av morens sykdom. ³	2	Moren 1, skolesøster 1.
Foreldrene usams.	2	Moren 1, faren 1.
Foreldrene usams, faren brutal, ⁴ arbeidsledig.	1	Faren.
Moren løsaktig.	2	Navngitte private.
Moren løsaktig, elendige boligforhold.	1	Navngitt privat.
Dårlige boligforhold. ⁵	2	Helserådet 1, fattigvesenet 1.
Foreldrene husville.	2	Skolen 1, sognepresten 1.

I noen få av disse 18 tilfelle er der også fare for moralsk utglidning innen barneflokk. Der er et tilfelle hvor moren likefrem betegnes som gatepike, og hvor både hun og de eldre døtre har vært beskyldt for å drive usedelig trafikk. Her har et av barnene vært advart for tyveri. I et tilfelle hvor moren er syk går de eldste guttene og slenger, og en av dem er advart på grunn av tyveri. I et tilfelle hvor der er vanstell og stor barneflokk

¹ 1: „Meldt av faren; moren små evner; ingen oppdragelse; (sier at faren drikker og har ham mistenkt for å være utro)“, 1: „Moren ser ut til å gi op“ (32 år gl., 8 barn), 1: „Barnene er urene, mangler klær, blir slått og hårdt behandlet, så naboer må ta sig av dem“. ² Faren beskyldes for å lære barnene å tigge“. ³ I et tilfelle sinnssykdom. ⁴ „Hun er muligens hysterisk, men han er brutal.“ ⁵ 1 hvor det ene barn (i saken) har rachitis, 1 hvor foreldrene „bodde i et kaldt, usundt og skittent værelse på et privathotell“.

(„moren ser ut til å gi op“) har tre av barnene vært advart for frukttveri. Så er der et husvilletilfelle hvor tre eldre søsken er advart for tyveri.

Naturlige hjem hvor foreldrene har vært forføielige mot barnet. Det ligger i saken selv at det er vanskelig å føre fullt bevis for et slikt årsaksforhold. Som før nevnt er det meget mulig at gruppen i virkeligheten omfatter flere enn de 5 tilfelle som er tatt med her. Det gjelder i alle disse tilfelle enkelte gutter over 7 år. Ett er litt tvilsomt: det er en gutt i 14-års alderen som er meldt av klasseforstanderen med følgende karakteristikk: „brutal mot kamerater, røker cigaretter, mangler helt vilje og tilsynelatende også vilje til skolearbeide“. Det opplyses at „hjemmet mangler makt over ham“. Der er imidlertid en mulighet for at foreldrene også har satt positivt dårlige eksempler for gutten, idet der ved tidligere anmeldelser, som visstnok ikke ledet til forføining, har vært anført at foreldrene drikker, og at moren fører uteliv. Dessuten har to brødre vært behandlet for tyveri. En annen gutt er meldt av sin bror og svoger, idet det opplyses at „foreldrene er for svake mot ham“, og at dårlige kamerater har innflydelse. Det heter om denne gutt: „Trossig og ulydig. Småtyverier. Mindre vel åndelig utrustet og svak karakter. Doven og likeglad i skolen. Usannferdig. Rå mot dyr og følelsesløs overfor andres lidelser.“ De tre andre tilfelle er meldt av politiet. Der er to lettere tilfelle hvor der er gitt advarsel. Hjemmet er i det ene tilfelle „bra“, i det annet „ikke velstelt“, moren i begge tilfelle „svak“. Det 5te tilfelle er atter tvilsomt, idet det er mulig at positivt dårlige forhold kan ha vært hovedårsaken: faren var nattvakt, sov om dagen, der var mange barn, og moren greiet ikke tilsynet med de eldre. Gutten har vært med eldre kamerater og stjålet sprit. En bror har vært med på flere tyverier.

Naturlige hjem som der i hvert fall ikke opplyses noget ufordelaktig om. 27 tilfelle, hvorav 26 gjelder enkelte gutter over 7 år.

I klasse for sig står en sak som gjelder en åndssvak pike som er helt hjelpeløs (må mates) og for vanskelig for hjemmet å stelle. Så har man et par sjelelig defekte gutter, hvorav den ene er meldt av sin egen mor. Om denne heter det at han er meget vilter, ulydig, opsetsig, ondskapsfull og har anfall av epileptisk natur. Han tenkes erklært sinnssyk. Den annen er likeledes epileptiker, senere erklært sinnssyk og hadde gjort sig skyldig i usømmelige tilnærmelser mot smågutter og småpiker. Tidligere har han vært advart for tyveri.

Hovedmassen, 14 tilfelle, består av gutter som har vært meldt for første gang av politiet for naskeri, tyveri eller heleri og er sluppet med advarsel (en anbragt i tjeneste). Herav var 3 i 8–9, 4 i 10–12 og 7 i 14–15-års alderen. For et av disse tilfelle er de foreliggende opplysninger av den art at det kan være tvilsomt om ikke tilfellet burde vært tatt med i fore-

gående gruppe. Gutten, som er eneste barn og 10 år gammel, er „bezynt å ta penger efter at han begynte på skolen“. Samtidig opplyses at faren reiser som fyrbøter på Amerika og ikke har vært hjemme på to år. I et par andre tilfelle kan de økonomiske forhold i hjemmet være mer enn vanlig trange (arbeidsledighet).

Så er der 4 gutter i 14—15-års alderen som likeledes er meldt av politiet for tyveri eller heleri og har fått advarsel, men som også har vært advart før. I en av disse saker har foreldrene sagt at de er „redd for gateungdommens innflydelse“.

I de 6 siste tilfelle, som også gjelder enkelte gutter, har vergerådet truffet beslutning om å sette gutten inn i tvangsskole eller skolehjem. Saken har altså i disse tilfelle vært av mere graverende art. I et tilfelle er der en 12-års gutt som er meldt av skolen for hærverk og tidligere har vært advart for tyveri, i et annet, som er meldt av faren, har en 14-åring „stjålet og fløiet ute om natten“. Han har tidligere vært advart og vært i tvangsskole for utukt og „skadelig innflydelse på andre barn“. Likeledes er der en 13-åring („stor, kraftig, dårlige skoleevner“) som har begått utukt med småbarn foruten småtyverier. Saken blev meldt av faren til en liten pike som var antastet. En annen sak var meldt av moren til gutten (14 år gl.), som var opsagt fra en post fordi han blev mistenkt for underslag. Guttens karakter var dårlig, han var doven, og han var påvirket av dårlige kamerater. Også i et annet tilfelle, hvor en 10-års gutt hadde deltatt i naskerier, anføres dårlige kamerater. Den 6te av guttene var 15 år gl. og hadde stjålet penger fra sin far.

Vi kommer nu til de tilfelle hvor barnet (eller de flere barn) en gang har hatt sitt naturlige hjem, men hvor dette er oppløst ved foreldres død, skilsmisse, separasjon, bortsettelse (el.lign.) av barnet. Selve oppløsningen av hjemmet vil ofte utløse årsaker til at barnets utvikling kommer inn i et nytt og uheldig spor. Efter farens død makter f. eks. ikke moren opdragelsen, efter morens død begynner faren å drikke. Hvor der foreligger skilsmisse eller separasjon vil der ha vært dårlig forhold mellem foreldrene, kanskje gjennom mange år. I så fall behøver det ikke å være det nuværende hjem som bærer skylden for at det går barnene dårlig. Det samme kan være tilfelle hvor barnene er bortsatt. Det kan være det opprinnelige hjem som har skylden.

Da vergerådets undersøkelser i almindelighet bare omfatter det aktuelle hjem, kan det i mange av de tilfelle som går inn i nærværende gruppe være vanskelig nok å angi den virkelige opprinnelige årsak.

Antallet av tilfelle hvor den opprinnelige familie er blitt splittet på en av de nevnte måter er 139. I forhold til antallet i den foregående hovedgruppe, „naturlige hjem“, som jo var 114, synes dette tall som allerede nevnt

nokså høit.¹ Da utviklingsbetingelsene for barnene stort sett ikke kan bli så gode hvor den opprinnelige familie splittes, er jo dette bare hvad man måtte vente.

En oversikt over hjemmets sammensetning gir følgende tabell:

Barnet (ene) bor hos (i).	Moren død.	Faren død.	Både mor og far døde.	Både mor og far i live.	I alt.
Moren	-	23	-	29	52
Mor og stefar	-	³ 7	-	-	7
Faren	31	-	-	5	36
Far og stemor.	¹ 15	-	-	3	18
Slektninger	² 3	-	3	⁴ 9	⁶ 15
Fremmed familie.	3	-	-	⁵ 3	6
Barnehjem.	-	1	2	2	5
Tilsammen	52	31	5	51	139

¹ Herav et hjem med tre barn hvor hustruen er stemor til det eldste, men (virkelig) mor til de to yngste. ² Herav et tilfelle hvor barnet nettop var kommet fra stefaren (til bestemoren). ³ Herav et hjem med 3 barn hvor mannen er stefar til det eldste og (virkelig) far til de to yngste, og et hjem med 4 barn hvor faren er stefar til de 3 eldste og (virkelig) far til det yngste. ⁴ Herav 5 tilfelle hvor barnet (ene) sammen med moren bor hos bestemoren (foreldrene). ⁵ To tilfelle hvor foreldrene er gift, herav ett hvor vedkommende barn er i tjeneste. ⁶ Nemlig hos bestemoren 8, hos besteforeldrene 3, hos tante 1, hos eldre søsken 1.

Av de 52 tilfelle hvor moren (men ikke faren) er død er der 36 eller 37² hvor faren er enkemann. Av de 31 tilfelle hvor faren (men ikke moren) er død er der 24 hvor moren er enke. Etter tellingsoppgavene for 1920 var der det år i Oslo 2 994 enkemenn i alderen 20—70 år, mens der var 5 139 enker i alderen 20—60 år (1925 2 897, resp. 4 990). Der skulde altså være forholdsvis flere vergerådsbehandlede enkemannsbarn enn enkebarn. Også dette kunde man allerede på forhånd vente sig. Gjennomgående har moren større betydning enn faren for barnets harmoniske utvikling, og det er derfor som oftest et større tap for barnet at moren dør enn at faren dør.

Der er 49 saker hvor foreldrene er skilt eller separert. Hvor foreldrene er „separert“ er det vel i de færreste tilfelle at der foreligger lovformelig separasjon. I de tilfelle hvor det er oplyst at foreldrene bor hver for sig er

¹ I 1920 var der i Oslo 35 675 gifte kvinner i alderen 20—60 år, det vil si kvinner som kan tenkes å ha barn under 16 år. Der var 5 139 enker og 1 709 fraskilte eller separerte kvinner i samme alder. I samme alder var der 1 889 enkemenn. I alderen 20—70 år var der 2 994 enkemenn. Etter fattigstatistikken var der (i årets løp) 178 understøttede foreldreløse barn. Legger man sammen enker, enkemenn, fraskilte eller separerte kvinner og disse foreldreløse barn, kommer man op i 10 000. Tar man i betraktning at en del gifte kan være gjengifte, og at en del gifte kan ha sine barn bortsatt til fremmede og til gjengjeld en del også forsørger fremmedes barn, kan man kanskje sette forholdet mellom de „splittede“ og „sammensatte“ (egne og fremmede barn) hjem på den ene side og de „hele“, „enkle“ hjem på den annen side som 1:3. Dette forholdstall vil ikke variere synderlig fra år til annet. Ved utgangen av 1925 var der således etter den kommunale årbok 35 852 gifte kvinner, 4 990 enker, 2 275 skilte og separerte kvinner og 2 897 enkemenn. Enkelte gifte og fergifte kan ha barn som er født utenfor ekteskap (se tredje hovedgruppe, side 33 fig.). Denne omstendighet bidrar selvsagt til at forholdstallet ikke blir nøyaktig. Går man ut fra nevnte forholdstall, blir resultatet at der forholdsvis sett er næsten 4 ganger så mange vergerådsbehandlede barn fra „splittede“ etc. hjem som fra „hele“ etc. hjem. ² I et tilfelle er faren nemlig ukjent.

det for øvrig som regel tilfelle at foreldrene er usams, og oftest har moren en eller flere ganger søkt skilsmisse. Når man tar med alle tilfelle av faktisk separasjon, altså også den ufrivillige, så har dette for øvrig mest sin grunn i at også den spredning av familien som skyldes den herskende bolignød og ikke i ringeste måte er forbundet med noen skilsmissetanker kan være selvstendig årsak til at barnene ikke får det stell de skal ha, eller at de kommer på avveier.

At der er 49 saker hvor foreldrene er skilt eller separert mot ca. 60 saker hvor bare den ene av foreldrene er i live som enkemann (ca. 36 saker) eller som enke (24 saker), synes å tyde på at vergerådet forholdsvis hyppig må ta sig av barn hvis foreldre er skilt eller separert. Der var i 1920 ca. 1 700 fraskilte eller separerte kvinner i alderen 20–60 år mot vel 5 000 enker i samme alder og ca. 3 000 enkemenn i alderen 20–70 år (1925: ca. 2 300, resp. ca. 5 000 og ca. 2 900). I forhold til nærværende opgaver viser dog tellingene sikkert for lave tall for „separerte“. Men også om man bare holder sig til de fraskilte, kommer man til lignende resultat, idet der bare var 1 431 fraskilte kvinner 20–60 år i 1925 og 1 151 i 1920, mens der er 22 vergerådssaker om barn av fraskilte.

Det fremgår av foranstående at hjemmets „sammensetning“ er meget forskjellig i de 139 tilfelle som går inn under denne hovedgruppe. I så hen-seende står enkelte tilfelle nærmere den første hovedgruppe, de „naturlige“ hjem, enn andre tilfelle. Ved den følgende nærmere undersøkelse av de opgitte årsaker skulde man egentlig følge den ordning at den gruppe som stod det „naturlige“ hjem nærmest blev behandlet først og de følgende grupper i rekkefølge eftersom de fjernet sig fra dette hjem. En helt nøiaktig vurdering efter dette prinsipp lar sig imidlertid vanskelig gjennomføre. Det er f. eks. ikke så godt å si om det i det store og hele er „naturligere“ at barnene bor hos sin mor som er enke eller hos mor og stefar. Imidlertid ligger der jo ikke så meget vekt på å få en ideell systematikk her.

1. Faren død, barnet(ene) bor hos mor og stefar. 7 tilfelle. Av disse gjelder de 4 enkelte barn over 7 år. Det fremgår imidlertid med sikkerhet av dokumentene at der bare i et av disse tilfelle, hvor saken er meldt av politiet, kan være tale om dårlig (eller mangel på god) innflydelse fra hjemmet.

Drikk i hjemmet forekommer i 4 tilfelle, i et tilfelle er det begge foreldrene¹, i det annet er det faren alene som drikker.²

Så er der en sak hvor „foreldrene er uten bosted og faren uten arbeide“.

¹ «Begge foreldrene drikker, og hjemmet er meget dårlig». ² Herav to tilfelle hvor faren også har egne barn sammen med moren. Begge disse hjem forfaller økonomisk. Det heter i det ene tilfelle: „Nuværende far drukkenbolt, mor straffet for heleri, huset en bordhytte“, i det annet: „Faren arbeidssky, brutal, tar penger fra konen til drikk, de eldste guttene sliter med avisbæring“. Det tredje tilfelle er særpreget: „Moren ber om å få barnene på et tryggere sted.. Stefaren drikker“.

Videre et tilfelle som vanskeligere lar sig karakterisere, idet der både kan være tale om vanstell og om slapphet i forbindelse med vanskelig sinn hos barnet (10-års pike). Det heter at moren ikke er skikket som opdrager, at leiligheten er „fattig og rotet“. Om barnet heter det: „Pikens sinnstilstand har gjennom lengere tid frembudt eiendommeligheter som gjør det ønskelig at hun underkastes sakkyndig observasjon i samvær og skolegang med andre småpiker og i internat.“

Om det siste tilfelle, hvor en gutt har fått advarsel fordi han hadde deltatt i tyveri, er der ikke annet å bemerke enn at stefaren var arbeidsledig.

2. Faren død, barnet (ene) bor hos moren, som er enke.

Som før nevnt er det ikke så sikkert at det er forholdene i det nåværende hjem som bærer skylden. Det har for så vidt interesse å konstatere når det naturlige hjem oppløstes. Særlig hvor barnet bor hos sin mor som er enke kan det være tilfelle at der ikke er gått så lang tid hen siden faren døde, og at man derfor, for å få en riktig vurdering av årsaksforholdene, behøver opplysninger om tilstanden i hjemmet mens faren levde. Farens dødsdatum er imidlertid bare kjent i 15 tilfelle. Herav er der 1 hvor det er over 10 år siden faren døde, 4 hvor det er omkring 5 år siden, 5 hvor det er 1—4 år siden og 5 hvor det ikke er så meget som et år siden.

Av de 23 tilfelle er der tre som gjelder gutter i 13—14-års alderen som hadde deltatt i tyveri. To av disse tilfelle er av lettere natur, guttene har fått advarsel. I det tredje tilfelle er gutten kommet på tvangsskole, han har tidligere vært med på smånaskeri, likesom en bror av ham har fått advarsler for deltagelse i tyverier. Der har intet vært å si på hjemmet i disse tre saker, som alle var meldt av politiet.

Nær disse tre tilfelle står en sak som likeledes er meldt av politiet om to tvillinggutter på 14½ år. De hadde begått 4 innbrudd, var begge tidligere advart for deltagelse i tyveri og blev nu satt i tvangsskole. Det heter imidlertid om moren at hun er „vek og puslete“, så at der kan være grunn til å anta at hun har vært for svak overfor guttene. Nær står også en sak om to brødre på 10, resp. 11 år (den yngste av skolen karakterisert som „bra“, den eldste som „brutal og doven“) som er meldt av politiet for naskerier og har fått advarsel. Her heter det imidlertid om hjemmet at der har vært „lite tilsyn av moren, som er på arbeide“.

Også her får man høre om drikk i hjemmet i omkring halvparten av samtlige tilfelle, nemlig i 12 saker. Et av disse tilfelle står i en særstilling. Vergerådets befatning med hjemmet begynte nemlig allerede i 1917, mens faren ennå levet. Det het sig da at begge foreldrene drakk en del. Nærværende sak gjelder en yngre søster av den gutt den første sak gjaldt, som moren ber vergerådet ta sig av, fordi hun er under uheldig påvirkning av en eldre „dårlig“ søster. „Moren har ingen myndighet,“ heter det. Også 4 av de andre hjem har en forhistorie. I to av disse tilfelle begynner verge-

rådets befatning med hjemmet ganske kort, nogen få måneder efter farens død, i et tredje tilfelle først ca. 5 år efter. I det fjerde tilfelle er farens dødsdatum ikke oppgitt, men vergerådets første inngrep er i hvert fall skjedd etter at moren var blitt enke.

Skildringene av tilstanden i hjemmet i de 11 tilfelle tyder på at morens drikkfeldighet som regel er forbundet med løsaktighet. Der er overhodet bare 3 tilfelle hvor der ikke har vært annet å opplyse enn at moren drikker eller at hun drikker og vanskjötter barnene.¹

Der er ett tilfelle hvor der meldes om løsaktighet, men ikke om drikkfeldighet: „Moren forsømmer barnet (en 4-års pike) og har fremmede mannfolk om natten“. Der var imidlertid vanstell i hjemmet allerede mens faren levde (vanstelt eldre, senere død søster av nærværende barn).

Så er der to tilfelle av vanstell. I et av disse tilfelle kan den dypere-liggende årsak være den store barneflokk, idet der er 11 barn, i annet tilfelle har begge foreldrene vært sykelige, faren er død av tuberkulose, og moren er kommet på sykehus. Nokså nær står to tilfelle hvor moren har vært forhindret fra å føre tilstrekkelig tilsyn. Det ene gjelder en 14-års pike som er meldt av lærerinnen som „løgnaktig, slurvet, vanskelig, for ikke å si umulig å holde inne“. „Moren måtte arbeide ute og kunde ikke passe hende.“ I det annet tilfelle er moren serveringsdame på en av Amerika-båtene. Et par av barnene viser tegn til utglidning (naskerier, deltagelse i tyveri m. m.).

3. Moren død, barnet (ene) bor hos far og stemor. Mens der bare var 7 tilfelle hvor barnene bodde hos mor og stefar, er der hele 15 tilfelle hvor barnene bor hos far og stemor. I disse to grupper av tilfelle, hvor enten faren eller moren har både egne og fremmede barn i huset, oppstår der undertiden en særegen årsak til forsømmelse av stebarnene, nemlig den likegyldige behandling fra dens side som står i fars eller mors sted. Det er sannsynlig at risikoen for et sådant misforhold blir større hvis der oppstår misstemning mellom foreldrene innbyrdes.

Hvor barnene bodde hos mor og stefar var denne årsak aldri direkte nevnt. Hvis der i disse tilfelle var noget å si på faren, så gjaldt det mangler ved ham som forsørger i almindelighet, mangler som i sine følger rammet hjemmet i sin helhet, som drikkfeldighet og i tilfelle mangel på foretag-

¹ De 8 andre tilfelle er følgende: 1) „Moren lever sammen med en mann, og de deler værelse med gutten. Hun lever uanstendig, drikk og dårlig snakk“. 2) „Moren vanskjötter sine barn, som ser dårlige ut. Hun holder drikkelag. Meget borte fra hjemmet, til dels om natten, og er mistenkt for usedelig trafikk“. 3) „Moren mulktet for gauking. Lever med en mann“. 4) „Moren ferdes ute til langt på natt og lar barnene gå for lut og kaldt vann. Moren meget drikkfeldig og stamper alt hun har“. 5) „Der vanker stadig mindre pene folk i hjemmet, de drikker sprit og opfører rene orgier“. 6) „Moren drikkfeldig og vanker i det sletteste selskap. Dette har allerede satt sitt preg på gutten, så han banner o.s.v.“ 7) „Piken vanskjöttes, moren drikker og har dårlig omgang“. 8) „Moren drikkfeldig og muligens løsaktig“ (der var ikke noget godt forhold mellom moren og anmeldersken).

somhet (arb.ledighet, dårlige boligforhold). Det var stort sett de samme mangler som dem vi fant hos faren i det „naturlige“ hjem.

I nærværende undergruppe finner vi derimot denne årsak, den „stemoderlige“ behandling som en av de viktigste, om ikke den viktigste av alle årsaker. Herhen hører med sikkerhet 5 tilfelle, og der kan være spørsmål om to tilfelle til. Det ene av disse to sistnevnte tilfelle gjelder en 7-års pike. Fra skolen forlyder det at hun er „negativistisk“. Anmelderen, en nabo, har funnet at hun „har hatt det med å ligge ute og vist tegn på sjelelig anomali“. Hun blev lagt inn på Ullevål VI, og meldingene derfra er gode. Naboene mente imidlertid at hun ikke hadde det godt i hjemmet. Det annet tilfelle gjaldt en 8-års gutt som var meldt av skolen som „løgnaktig, upålitelig og vimset“. Han hadde hatt en urolig barndom, „vært flyttet fra den ene til den annen“ (hos tre forskjellige familier innen fylte 5 år). Overlæge Dahlstrøm uttalte i saken: „Det er vanskelig å si hvor meget skyldes den åndelige bygning og hvor meget omgivelsenes innflydelse.“ De andre 5 tilfelle er som sagt sikre.¹

Blandt de øvrige 8 tilfelle er der 3 hvor der er drikk i hjemmet, i to tilfelle² er det faren og i ett³ tilfelle er det moren som drikker.

Videre er der to tilfelle som er vanskelige å klassifisere. I det ene tilfelle får man vite at stemoren eller moren er „en undermåler“, svak og medtatt. I det annet tilfelle er der „delte meninger om stemoren“, „hjemmet ikke av de bedre“. Begge disse saker var meldt av stemoren (moren) selv. Det siste tilfelle gjelder en 15-års pike som stemoren „ikke rår med“. Pikens karakteristikk er ikke god: „nasker, upålitelig, løgnaktig, løper ute, frekk“.

De tre siste saker gjelder enkelte barn over 7 år. Der er intet ufordelaktig anført om hjemmet. To av disse barn er meldt av skolen. Det var begge piker i 11–12-års alderen. Om den ene heter det: „Løper ute til langt på natt, manér for løgn og fantasering, sløv og likegyldig for tukt og formaning, tyvaktig“. Det annet var et særskolebarn: „hun kan både lære og forstå, men er moralsk avstumpet og sedelig belastet“. Det tredje barn var en 14-års gutt som foreldrene vel ikke rådde med, idet guttens egen far ber vergerådet ta sig av ham: „stjålet på skolen, hjemme og ute, skrevet falsk i karakterbok og rømt fra skolen, opsetsig hjemme“.

¹ 1) „Stemoren slem og brutal mot barnene. Dårlig forhold mellom foreldrene“. 2) „Bruta og hård behandling i hjemmet“. 3) „Snild og lydig gutt“ på 8 år med „små evner“. „Stemoren høres kold og hård mot ham, om hun enn ikke slår og sulter ham“. 4) (14-års pike): „Stemoren tåler ikke barnet og mishandler det (kommer ikke ut med andre barn, må skure sent og tidlig, endog før hun går på skolen om morgenen). Faren er likeglad. Barnet er lite og tynt“. 5) (10-års pike): „Hård behandling av stemoren. For meget arbeide og for liten eller ingen fritid“. Piken har vært til observasjon på Ullevål, og overlæge Dahlstrøm uttaler: „Piken lider ikke av sinnssykdom eller andre psykiske abnormiteter. Har kommet sig under opholdet. Best om hun kan være i barnehjem med jevnaldrende“.

² 1) „Faren drikker, brutal“. Barnets mor for en tid tilbake død på sinnssykeasyl. 2) „Faren drikkfeldig. Både faren og stemoren rå og brutale“. 3) „Fostermoren drikkfeldig, gutten eier næsten ikke klær, full av utøi“.

4. Moren død barnet (ene) bor hos faren. De 31 tilfelle faller grovt sett i 4 grupper: i 18 er der drikk i hjemmet, i 7 er der vanstell eller mangel på tilsyn, uten at der ialfall er oplyst noget om drikk, i 3 tilfelle er der karakterfeil hos faren som gjør ham uskikket som opdrager, og i 3 tilfelle synes hjemmet å være i orden (herav gjelder de to brødre).

Procenten av tilfelle hvor der drikkes i hjemmet er nokså stor, men dette kan nok være en tilfeldighet. Med farens drikkfeldighet følger lett andre uheldige forhold, han trekker dårlige kamerater med sig inn i huset, og der blir dårlig snakk i barnenes nærvær, eller hvad der er verre, der trekkes gatepiker inn, eller faren optrer lettferdig i sitt forhold til „husholdersken“. I disse henseender er vel de virkelige forhold ofte adskillig verre enn opplysningene i saken bærer vidnesbyrd om. Undertiden forsøker imidlertid farens hushjelp å holde hjemmet oppe, men ialfall for fremmede skal der adskillig interesse til for å bli i et hjem og kjempe mot en kanskje dårlig forsørger. Man får da tilfelle som disse to: 1) „Faren og en losjerende holder drikkelag i huset og er stadig fulle. En eldre søster som stiller huset får ikke nok midler til huset og er dessuten selv meget ute, så barnene får dårlig stell og løper ute“. 2) „Husholdersken klarer ikke opdragelsen. Hun er der kun om dagen og har dessuten sagt op. Barnene er opsetsige. Faren erkjenner at han undertiden kommer full hjem“.

Det er bare i 5 av disse 18 saker at det uttrykkelig heter at barnene vanskjøttes. Dårlig stell tør imidlertid foreligge i de fleste av disse tilfelle. I et yderlig tilfelle er de uheldige økonomiske virkninger av farens drikk nådd derhen at familien er utkastet (faren for tiden i fengsel).

En enkemann i trange økonomiske kår kan lett fristes til å utnytte de eldste barn for sterkt hvis det er piker (i byene), for å spare utgiftene til hushjelp. I to av de 7 vanstellsaker dreier det sig om piker i 10–12-års alderen som er overlatt til sig selv.¹ I en tredje av disse saker er det muligens fast opdragelse det skorter på: det er en 8-års gutt som har deltatt i tyveri, faren er sykelig, der er „dårlige kamerater og omgivelser“. I ett tilfelle fremheves de dårlige boligforhold (kjeller, „usundt og skittent“).

De tre tilfelle hvor faren har avgjørende karakterfeil er følgende: 1) En liten pike er satt bort i familie efter melding av fattigvesenet: „faren en meget ustadig person, som i lengere tid ikke har sørget for sin familie“. Årsaksforholdet kunde her sikkert vært angitt mere uttømmende (drikk, arbeidsskyhet, løsaktighet). 2) En 7-års pike er meldt av sognepresten og satt bort i familie: „familien kastet ut, faren er en „tufs“, „tar jobber“, ikke å stole på i sedelig henseende“. 3) „Faren er brutal mot familien (6 søsken) og synes stundom utilregnelig“.

De tre tilfelle hvor vedkommende to hjem ser ut til å være bra gjelder

¹ I det ene tilfelle heter det dessuten at „barnets nærmeste kvinnelige slektninger lever i sådant kampforhold at hun bør holdes klar av den del av slekten“.

gutter i alderen 7–10 år som er meldt av politiet for deltagelse i tyverier. Vergerådet har i alle tilfelle nøiet sig med advarsel. Om den ene (7 år gl.) heter det at „guttens voksne bror har lovet å gjøre hvad han kunde for å holde ham fra dårlige kamerater“.

5. Foreldrene skilt, lovlig eller faktisk separert, barnet(ene) bor hos moren. 29 saker.

Hvor begge foreldrene er i live er det ikke alltid det har så meget å si hvem barnene bor hos. Det kan ha alt å si for det still barnene får, men for barnenes karakterutvikling kan det dårlige forhold mellom foreldrene få en avgjørende betydning. Ved siden av det aller snevreste miljø, hjemmet i egentlig forstand, får man et noget videre „psykisk miljø“ som innbefatter den av foreldrene (i tilfelle begge) som barnene ikke bor hos.

En annen ting må også tas i betraktning ved undersøkelsen av nærværende gruppe, nemlig at også forholdene før skilsmissen eller separasjonen lett kan ha fått en bestemmende innflydelse. Kanskje må man tilbake til denne tid for å finne hovedårsaken til at hjemmet forfaller eller barnene glir ut. At forholdene i virkeligheten ligger slik an er sannsynligere her enn i de førbehandlede tilfelle hvor enten faren eller moren var død.

Der er særlig tre tilfelle hvor forholdene før skilsmissen kan ha spillet en rolle. Det er først en 14-års gutt som har deltatt i tyveri, hvor det heter: „dårlig forhold før skilsmissen, moren satt igjen med stor barneflokk, barnet har vært overlatt til sig selv“. Ennu mere utpregede er kanskje to andre tilfelle om gutter som i forskjellig retning har vist dårlig opførsel, og hvor faren har vært drikkfeldig. I det ene tilfelle opplyses der at moren begjærte forelegg mot faren, og at denne derfor forlangte skilsmisse.

I 9 à 11 saker går opplysningene i den retning at det er drikk i hjemmet som er hovedårsaken. I ett tilfelle er familien opsagt fra sin leilighet, i ett tilfelle skal den utkastes, og i ett tilfelle er den utkastet. Drikk er oftest forbundet med løsaktighet. Der er sannsynlighet for at denne forbindelse er tilstede i ett tilfelle (ang. en 6 års pike), hvor det heter: „I morens hjem er der stadig drikketrafikk, så piken lever op under altfor utrygge forhold og der er fare for at hun vil ta moralsk skade av det.“ Likeså muligens i ett tilfelle hvor saken er meldt av barnets far, som er separert fra moren. Der er drikk i hjemmet, og den nye stefar har intet hjem.

I tre saker er det uttrykkelig oppgitt at moren både er drikkfeldig og løsaktig. To av disse saker er meldt av den separerte far. I et av disse tilfelle er moren svært belastet: „drikker, lever med løsjerende, gauker, stjeler“. I den tredje sak, hvor faren har „forlatt familien“, og hvor saken er meldt av fattigstyret, har moren intet hjem.

Så er der to tvilsomme saker Den ene sak er meldt av morens søster, moren, som er fraskilt, er beskyldt for drikk og usedelighet. Den annen sak er meldt av politiet, idet familien er utkastet. Foreldrene er her separert, og

det forlyder at hjemmet „antagelig“ har vært under oppløsning lenge før separasjonen (eldre søster av de 4 barn i saken forlot hjemmet da hun „ikke orket være der“). Her kan det være sannsynlig at uoverensstemmelsen mellom foreldrene er den opprinnelige årsak til hjemmets forfall.

Løsaktighet uten forbindelse med drikkfeldighet foreligger sannsynligvis i ett tilfelle. Saken er meldt av den fraskilte far, moren skal være „et dårlig eksempel for barn“, barnet, en 15-års pike, fører uteliv.

En forbindelse mellom løsaktighet og vanstell kan foreligge i en sak hvor den separerte mor „lever med en annen mann“, samtidig med at hun er svakelig og ikke kan arbeide stort til underholdet. Det samme er formodentlig tilfelle i en annen sak, hvor moren har arbeide utenfor hjemmet, så barnene (1–8 år gl.) ikke får stell, og hvor hun „etter fleres utsagn“ er lettferdig. Imidlertid kan det også ha noget å bety at der er dårlig forhold mellom foreldrene, som ikke er skilt, men lever hver for sig. I en tredje sak om en gutt på 3 år heter det: „Moren har hatt sovesyke og er ialfall ikke alltid helt normal. Hun tar sig ikke av gutten, men farter ute til langt på natt.“

Mangel på tilsyn er der i en sak hvor moren er på sykehus. Da der her bare er faktisk separasjon, kan det også ha betydning at faren drikker og er brutal. I en annen sak om en 15-års pike er de separerte foreldre senere flyttet sammen. Moren har muligens et irritabelt gemytt, idet der er „uforlikelig forhold mellom hende og en eldre bror“. Der er imidlertid „subb-stell“ i hjemmet. Opdragelsen har vel også vært for svak, idet piken karakteriseres som „bortskjemt, kjenner ingen annen lov enn sin egen vilje og lyst og mister balansen når hun blir bedt om å gjøre noget“. Kompliserte årsaksforhold er der også i en sak om en mor med 7 barn som er anmeldt av faren, som er „flyttet hjemmefra“. Karakteristikken av de „hjemlige“ forhold er: „Vanstell, losjerende har satt splid mellom foreldrene, halv voksne døtre gav dårlig eksempel“. De dårlige forhold i hjemmet før separasjonen har sikkert hatt meget å si, idet en eldre bror av barnene i saken allerede i 1917 blev overtatt av vergerådet med den begrunnelse at han var „rå og brutal“ og blev „hårdt behandlet av foreldrene“.

Vanstell er naturligvis hyppig forbundet med slapp opdragelse. Uttrykkelig nevnt som samvirkende momenter er disse forhold i en sak hvor faren er uhelbredelig sinnssyk: „Mor uordentlig, urenslig, tar sig ikke av opdragelsen“. I en sak om en 3-års gutt heter det: „Moren har intet ordentlig hjem for gutten. Han er skitten og full av utøi. Moren ikke skikket som opdrager“. Med sistnevnte siktes der vel til at moren har giftet sig igjen (mannen for tiden i fengsel) og er under strafforfølgning for bigami. I en tredje sak heter det: „Hjemmet er av usleste slags. Barnene er skitne og ustelte. De er også meget uskikkelige. Moren synes lite skikket til å ta vare på sine barn“.

Vanstell som eneste grunn til vergerådets inngrep forekommer i ett tilfelle (mor med 6 barn).

I en sak som er meldt av den separerte far foreligger der følgende lægeuttalelse om moren: „Moren gir inntrykk av å være hysterisk, religiøst forkvaklet, med seksuelle vrangforestillinger og et usunt sjeleliv“.

Så er der en sak om en 12-års gutt som hadde stjålet, muligens med morens vitende. En eldre bror hadde tidligere begått tyverier. Tre søsken hadde vært meget forsømmelige på skolen, en søster som blev satt bort i barnehjem viste sig „meget urenselig“.

En gutt på 10 år er meldt av skolen, „gutten er tyvaktig og løper ute“. Der er her intet positivt nedsettende om hjemmet. En 15-års gutt er meldt av politiet for deltagelse i tyveri og har fått advarsel. Heller ikke her er der noget bemerket om hjemmet. I begge de siste tilfelle var moren fraskilt.

6. Foreldrene skilt, barnet bor hos far og stemor. Av de tre saker gjelder den ene en gutt på 14 år som har begått en del tyverier sammen med en annen gutt. „Forholdene i hjemmet er slette, stemoren i høi grad forsømmelig“. Den annen gjelder en pike på 7 år. Hjemmet er vanstelt. Det heter om stemoren at hun trekker barnene med på tyveri. Den tredje sak gjelder en pike på 8 år. Faren har henvendt sig til vergerådet, idet moren gjorde fordring på å få piken, som ikke kunde betros hende. Piken var for øvrig til psykiatrisk observasjon, idet hun angivelig hadde et abnormt sjeleliv.

7. Foreldrene skilt eller separert, barnet (ene) bor hos faren. Der er to saker hvor foreldrene bor hver for sig, og hvor barnene i øieblikket bor hos faren, men hvor også moren gjør fordring på dem. Foreldrenes uforlikelighet gjør at barnene ikke får det rette stell. Det samme er tilfelle i en sak om en 14-års gutt hvor en tuberkuløs og arbeidsufør far „bor sammen med gutten i et skur“. I et fjerde tilfelle, hvor moren er på sinnssykeasy, er der 4 barn i alderen 1—11 år som mangler stell og tilsyn. Endelig er der en sak hvor faren drikker.

8. Faren død, barnet i barnehjem. Den eneste sak gjelder en gutt i 14-års alderen som har vært i hjemmet fra han var 3½ år. Saken er meldt av bestyrerinnen for hjemmet. Faren og farfaren var arbeidssky og drakk. Moren er løsaktig, og ved besøk hos moren er gutten kommet under dårlig påvirkning. Han „er opsetsig og setter op de andre barn i guttehjemmet“.

9. Moren død, barnet (ene) bor hos slektninger. En av sakene dreier sig om en 8-års pike som nylig har mistet moren og så en kort tid bodd hos stefaren (moren gift på nytt). Barnet ser ut til å ha „tatt moralsk skade av å være hos stefaren“. Da vergerådet grep inn, var barnet hos sin mormor, som ikke hadde det beste rykte. En annen sak gjelder to gutter som ikke lenger kan bli værende hos morens foreldre, da mormoren

er syk av tuberkulose. Faren drikker og forsømmer sin forsørgelsesplikt. Den tredje sak er om en 15-års gutt som er meldt av politiet for deltagelse i tyveri og har fått advarsel. Gutten bor hos bestemoren, som der ingen ting har vært å bemerke om.

10. Moren død, barnet bor hos fremmed familie. To saker gjelder gutter (5, resp. 8 år gl.) som faren gjør fordring på å få hjem til sig. I det ene tilfelle var faren drikkfeldig, i det annet hadde han dårlig vídnesbyrd, likesom stellet i hans hjem ikke var godt. Disse to saker står i en særstilling, idet vergerådet jo ikke griper inn for å sikre barnene bedre forhold, men for å forhindre at de får det verre. Den tredje sak dreier sig om en 13—14-års gutt som fosterforeldrene finner for vanskelig å opdra.¹

11. Foreldreløse barn som bor hos slektninger. En 12-års gutt bor hos 4 eldre søsken, hvorav de to (brødre) drikker og avgir dårlig eksempel. En 15-års pike som bor hos sin bestemor „lever under usikre forhold hjemme på grunn av to voksne halvbrødre“. En 15-års gutt har vært med på tyverier. Han bor hos bestemoren, som „ikke makter å opdra ham“.

12. Foreldreløse barn i barnehjem. En 13-årig pike har vært i barnehjem, „men der opført sig slik at der er grunn til å søke hende observert på grunn av hendes sjelelige eiendommeligheter“. En 13-årig gutt har vært med på flere tyverier. Skolen melder at han „lyver rent av vane, synes å mangle æresfølelse og å være moralsk defekt“.

13. Foreldrene skilt eller separert, barnet (ene) bor hos slektninger. Av de 9 saker er der én hvor barnet, en gutt på 3½ år, som saken angår, bor hos sin tante og har det bra, men hvor vergerådet griper inn „for å hindre at moren, som lever sammen med en fremmed mann, tar gutten igjen“.

I to tilfelle dreier det sig om en faktisk splittet familie, hvor faren og moren bor hver hos sine foreldre. I begge tilfelle er faren og moren „usams“, likesom moren har søkt skilsmisse. Likeledes gjelder det i begge tilfelle at moren er „nervelidende“. Faren beskyldes i det ene tilfelle for å drikke, i det annet tilfelle for utroskap. Besteforeldrene kan ikke ha barnebarnene hos sig.

I tre tilfelle bor mor og barn hos mormoren. Der er i alle disse tilfelle drikk i hjemmet. I et fjerde tilfelle, hvor en 4-års pike bor hos besteforeldrene, er bestefaren ikke fri for å drikke. Bestemoren er meget ute på arbeide. Moren skal ha huspost og kan derfor ikke ha barnet. Så er der en 7-års gutt som bor hos besteforeldrene: „Besteforeldrene er gamle og

¹ Gutten er „avvekslende irritabel, opfarende, snild, blid og medgjørlig“. Fosterforeldrene mente at hans onanering var grunnen. Han blev sendt til psykiatrisk observasjon, hvor resultatet blev at han hadde så „små evner og udisiplinert opreden at han i lang tid burde internatbehandles“. Om det annet punkt heter det derimot at „hans onani er ikke så utpreget at den trenger særforanstaltninger“.

kan ikke klare gutten, som er slem. Han bør ikke til moren og stefaren, da de ingen interesse har for ham. Stefaren er dessuten drikkelig.“

En 15-års pike som har bodd hos bestemoren siden hun var et år gl. meldes av bestemoren selv fordi hun er „tyvaktig, løgnaktig og vil holde sig sammen med gutter“.

14. Foreldrene lever, men barnet bor hos fremmed familie. Der er ett tilfelle hvor en fraskilt mor „fører et omflakkende liv“ og „har anbragt barnet på en måte som ikke kan anses for betryggende“. Barnet, en 9-års pike, viser sig å lide av venerisk syke. Så er der et omstreiferbarn som omstreifermisjonen har bedt vergerådet ta sig av („lite sannndru, brutal mot dyr“ og „klager over gutten i seksuell henseende“).

Herunder går også et tilfelle hvor en pike i 15–16-års alderen som er i tjeneste i privat familie (foreldrene gift) „har vist tilbøielighet til å fly ute, er noget ulydig og trossig“. Det var pikens egen mor som bad vergerådet ta sig av hende. Tilfellet var ikke alvorlig, idet vergerådet besluttet at hun skulde bli i tjenesten.

15. Foreldrene skilt eller separert, barn i barnehjem. I begge de to saker griper vergerådet inn for å beskytte barnene mot deres egen mor. I det ene tilfelle heter det at „morens besøk forkvakler barnene, deres opdragelse lider, forholdet mellom mor og barn er ødelagt“, i det annet tilfelle (14-års gutt): „Moren har villet ta gutten fra barnehjemmet. Sannsynlig at han vilde havne på gaten og bli overlatt til sig selv, hvis han kom hjem. Moren har tidligere vist sig mindre skikket til å opdra sine barn.“

Den tredje hovedgruppe omfatter de 71 tilfelle hvor barnet(ene) er født utenfor ekteskap. Barnet har i så fall ikke fra fødselen av hatt sitt naturlige hjem. Derimot kan det godt senere ha fått sitt naturlige miljø, idet moren ekter barnefaren. Av interesse er det i så fall å vite hvor lenge det varte fra barnet blev født til ekteskapet blev inngått. Det er imidlertid vanskelig å få opplysning om dette. Miljøforholdene i opveksttiden kompliseres enda mere ved at moren gifter sig med en annen mann enn barnefaren. Ved morens død eller ved skilsmisse eller separasjon kan der komme nye forandringer i hjemmets sammensetning, og det kan ende med at barnet havner hos sin stefar eller endog stemor. Morens død må i alle tilfelle være et sterktvirkende moment i barnets liv og burde derfor alltid noteres. Man savner dog undertiden opplysning om moren er i live eller ei.

Inndelingen etter slektskapsforholdet mellom barnet og den det bor hos (opdrageren) og etter opdragerens familiestilling gir i det hele 10 grupper. Ordner man disse eftersom de kan antas å stå det naturlige hjem nærmere eller fjernere, får man følgende rekke:

1. Barn som bor hos moren, som er enke	6 saker
2. Barn som bor hos moren, som er skilt eller separert fra barne- faren	4 —
3. Barn som bor hos moren, som er ugift	24 —
4. Barn som bor hos mor og stefar	7 —
5. Barn som bor hos moren, som er skilt eller separert fra stefaren	3 —
6. Barn som bor hos far og stemor	1 —
7. Barn som bor hos faren	2 —
8. Barn som, i tilfelle sammen med moren, bor hos slektninger. .	10 —
9. Barn som bor hos stefar, stemor eller fremmed familie.	13 —
10. Barn som bor i barnehjem	1 —

Sammenligner man med tallene for barn født i ekteskap, vil man finne forholdsvis mange barn født utenfor ekteskap som bor hos mor og stefar (7 mot 7), hos slektninger (10 mot 15) og hos fremmede (13 mot 6), mens der er forholdsvis få som bor hos faren eller hos far og stemor (3 mot 54). Disse forskjelligheter i fordelingen stemmer imidlertid sannsynligvis med tilsvarende forskjelligheter i fordelingen av samtlige levende barn.

1. Barnet (ene) bor hos moren, som er enke. Billedet er i det hele tatt mørkere enn for barn født i ekteskap med tilsvarende hjem. I tre av sakene var moren drikkfeldig og i to antagelig løsaktig. I et av de første tilfelle lever moren med en ny mann, i et annet heter det at hun er borte fra hjemmet, til dels flere dager av gangen. Av de to siste tilfelle er der ett hvor det heter at moren ikke har noget hjem, men farter om og forsømmer barnet. I det annet tilfelle har moren „fått en pike i huset som menes å være gatepike“. Saken gjelder en 14-års pike som av skolen får følgende karakteristikk: „vilter, løper ute med gutter, pyntesyk, trossig, mangelfullt leksearbeide“. „Hverken moren eller de øvrige omgivelser har evne til å påvirke piken til det gode“. Allerede mens mannen levet var der for øvrig en klage på hjemmet, som imidlertid ikke ledet til noget.

Derimot skal der i det sjette tilfelle ikke være noget å legge hjemmet til last. Saken gjelder en 13-års gutt som har deltatt i fruktttyverier og fått advarsel. Moren „var meget bedrøvet“.

2. Barnet bor hos moren, som er skilt eller separert fra barnefaren. Her er først et tilfelle hvor mor og far i almindelighet bor sammen (på en skøite), men faren for tiden „sitter inne“. Moren har vært arrestert for beruselse. Der er en sak til hvor moren drikker („stadig leven og fyll“). I de to andre tilfelle er moren løsaktig.

3. Barnet (ene) bor hos moren, som er ugift. I 13 av de 24 saker har vergerådet tatt sig av barnet eller barnene fordi moren ikke hadde noget hjem å by barnet. I 3 av disse tilfelle betegnes moren og faren som omstreifere, i 4 tilfelle fører moren en omflakkende tilværelse (til dels et „mo-

ralsk uforsvarlig liv“) eller er i fengsel for overtredelse av løsgjengerloven og stl. § 155. Nær disse står et tilfelle hvor moren er „arrestert 9 ganger for fyll og har sittet inne 3 måneder for løsgjengeri“. I de 5 øvrige tilfelle, hvorav de 3 gjelder ganske små barn, har moren sådant arbeide at hun ikke kan ha barnet hos sig.

I 3 saker er moren drikkfeldig og løsaktig („driver mannfolktrafikk“, „nærmest gatepike“). I en fjerde sak, som er meldt av barnefaren, er moren beskyldt for drikkfeldighet („hjemmet en drikkebule“).

Så er der en sak hvor moren er „uskikket som opdrager, gatepike og lidende av venerisk sykdom“, og en sak hvor „de hjemlige forhold hos moren er av den art at barnet av moralske grunner ikke kan leve op der“.

Vanstell foreligger i ett tilfelle. Nær dette står formodentlig et tilfelle hvor moren „intet forsvarlig hjem har å by barnet“¹. I et tredje tilfelle mangler barnet tilsyn.

I de to siste tilfelle er der misforhold mellom mor og barn. Det ene gjelder en 13-års pike: „Moren er slem mot piken, bråker og skjeller, så piken umulig kan leve op under disse forhold uten å ta skade“. Det annet gjelder en 15-års pike. Her står kanskje rivninger mellom foreldrene bak, idet saken er meldt av pikens far.

4. Barnet bor hos mor og stefar. Der er to saker hvor moren vanskjøtter barnet, i det ene tilfelle er moren „utsvevende“. I et tredje tilfelle, hvor skolen opgir forholdene i hjemmet som „mindre gode“, har en 13-års gutt gjentatte ganger fått advarsel for tyveri. Et lite barn blir tatt fra moren fordi hun „er uskikket som opdrager, bryr sig ikke stort om barnet, har intet hjem. To andre barn utenfor ekteskap var tidligere overtatt av vergerådet“.

En tyvaktig gutt som lider av „fallesyke“ har en drikkfeldig stefar og „hører meget galt ved å bo i gården“.

I særstilling står to tilfelle hvor stefaren har imot vedkommende gutt. Den ene er meldt av moren, som „ikke rår med barn“, samtidig som det heter at „gutten så forskremt ut“. I et annet tilfelle drikker stefaren („kaller gutten for „horunge“ og slår ham når han er full“). Moren har heller ikke godt rykte (gutten „må holdes vekk fra den hysteriske og vimsete mors påvirkning“).

5. Barnet bor hos moren, som er skilt eller separert fra stefaren. I to saker har moren „intet hjem til barnet“. I det tredje tilfelle har moren selv meldt en 14-15-års pike som er „lei, vanskelig, tyvaktig og uten arbeidslyst“, og som der var fare for skulde forkomme ved seksuelle utskielser.

6. Barnet bor hos faren. I den ene sak er det faren som drikker. Den annen gjelder en „vilter og vanskelig“ gutt på 12 år som har

¹ Saken er meldt av det kommunale moderhjem, men moren har fast adresse.

deltatt i tyverier. Han var først satt bort i pleiehjem, var derefter først hos moren og mormoren, senere hos mormoren, som ikke kunde klare ham, og til slutt hos faren, som selv har meldt saken.

7. Barnene bor hos far og stemor. Der er flere barn i hjemmet (halvsøsken), og vergerådet har gang efter gang gjort inngrep. Faren drikker, er brutal og usedelig overfor pikene.

8. Barnet bor hos slekninger, nemlig i 4 tilfelle hos besteforeldre, i 4 tilfelle hos bestemor og i 2 tilfelle hos en tante.

I 7 tilfelle viser det sig at moren er drikkfeldig eller løsaktig, oftest kanskje begge deler. I tre av disse tilfelle er der spørsmål om hvor barnet skal være, hos moren eller besteforeldrene. I et fjerde tilfelle har moren „etterlatt gutten (8 år gl.) hos søsteren, som ikke kan ha ham“.

En 12-års gutt som var hos besteforeldrene, idet moren var gift med en annen mann enn faren, led av medfødt syfilis og viste sådan opførsel hjemme at „bestemoren antok ham for sinnssyk“. Omtrent på samme måte var det med en 14-års pike (moren gift med en annen, piken lider av medfødt syfilis, dårlig syn og hørsel, fare for utglidning).

Endelig er der en gutt i 11-års alderen som har fått advarsel for å ha vært med på tyveri. Gutten bodde hos sin tante, en enke med 2 sønner, som der ingen ting var å bemerke om, hans mor var ugift.

9. Barnet bor hos fremmed familie. Moren er i de fleste av de 13 tilfelle gift med en annen enn barnefaren. I noen få tilfelle er moren død.

Der er 7 tilfelle hvor pleiehjemmet ikke viser sig skikket: 1) En 14-års pike: Naboen klaget over fostermoren: „Der føres et redtsomt hus hos hende. Hun drikker og slår piken når hun er full“. 2) En 13-års pike: „Efterat nu fostermoren er død, har fosterfaren (70 år gl.) tatt en 68-årig søster til å stelle huset, og vergerådet finner ikke barnets opdragelse betryggende sikret („barnet beskyldes for å ville fly ute med gutter“). 3) En 9-års gutt mishandles av pleiemoren. 4) Pleieforeldrene til en 7-års pike bor i et bitte lite værelse og kjøkken, hvor de har leieboere. 5) En 15-års gutt: „Fosterfaren ligger til sengs av alderdomssvakhet, og fostermoren har vanskelig for å disiplinere gutten. 6) En gutt på 13½ år hvis pleiemor rent ut kalles „et slett menneske“. 7) En gutt på 13 år som er „brysom, stivsinnet og trossig“. „Fostermoren kan ikke klare ham lenger, også av økonomiske grunner. Hendes fraskilte mann setter gutten op mot henne“.

I et par tilfelle er barnets utglidning nådd så langt at vergerådet beslutter innsettelse i skolehjem. Det ene gjelder en gutt på 15 år som har begått småtyverier, er „løgnaktig, upålitelig“. „Moren bryr sig ikke om gutten, stefaren vil ikke ha barn. Forsømt av pleieforeldrene“. Så er der en 14-års pike som har „gjort sig skyldig i tyveri og falsk under forhold som vidner om at hun er langt på skråplanet“. Det heter at piken „har dem

foreldrenes vitende hatt dårlig omgang i de siste 2 år, så foreldrene har ikke hatt øie for den etiske påvirkning en pike i den alder bør ha i sin opdragelse“.

Så er der tre tilfelle hvor det i hvert fall kan sies til fordel for pleieforeldrene at barnet på grunn av sine sjelsanlegg ikke har vært lett å opdra. I det ene tilfelle er det en pike på 10 år som bor hos sin stefar. Barnet har vært sykelig (bl. a. medfødt venerisk syke). Hennes mentalitet er usedvanlig (hang til løgn, dikter op historier, „pikens eiendommelige optreden gir grunn til å undersøke om den har sjelelig sykelige årsaker“). Der er fare for utglidning („der har alltid vært større eller mindre tyverier, flyr ute med gutter“). Undersøkelsen av stefarens hjem viste for øvrig at „leiligheten ikke var særlig ren og vidnet om dårlig økonomisk evne, kanskje også om liten sans for å holde hjemmet oppe“. Det annet tilfelle gjelder en 12-års pike som gikk på særskolen: „løgnaktig, slurvet, likegyldig og vil flyr ute om kvellen“. Det tredje tilfelle gjelder en 15-års gutt hvis mor var sinnsyk, og som selv har vært sykelig. Han har vært med på naskerier og hærverk, og hans sinnstilstand gav anledning til mentalundersøkelse. Også fostermoren var for øvrig sykelig.

Det siste tilfelle gjelder en gutt i 11-års alderen som er kommet med på tyverier og til dels har begått tyveriene alene. Forholdene i hjemmet omtales her som gode, men pleiemoren beklager sig over at gutten har dårlige kamerater, og at han narres med på grunn av sine „små åndsevner“.

10. Barnet bor i barnehjem. En 13-års gutt som i sin barndom har „ført en omflakkende tilværelse“ er kommet på avveier („uterlig optreden overfor mindre gutt; underslått gjenstander som han tigget sammen til en avsluttet basar“).

Den nøiaktige gjennomgåelse av de 324 tilfelle vil ha vist at det ikke lar sig gjøre å gruppere efter de årsaker som har vært avgjørende i de forskjellige tilfelle. En opregning av samtlige de årsaker som nevnes kan naturligvis foretas. En slik opregning har imidlertid mindre interesse. Mange årsaker som kan være betydelige nok når de står alene, vil ikke bli nevnt når de ledsager andre hovedårsaker. Vanstell, mangel på tilsyn, manglende opdragerevne, slapphet og løsaktighet ledsager sikkert drikk i hjemmet i langt større utstrekning enn det fremgår av oppgavene.

Gjennomlesningen av den foregående fremstilling av stoffet vil imidlertid efterlate visse hovedinntrykk som lar sig forme i ord, om ikke i bestemte tall. Dette totalinntrykk lar sig ialfall i hovedtrekkene bedømme ved å sammenligne det med det totalinntrykk som vergerådenes undersøkere har fått under sin virksomhet. En offentlig uttalelse om dette har formannen i Oslo Vergeråd, advokat Sigval Jacobsen, for nylig gitt i en avisartikkel. Han sier:

„Tilfellene er så forskjellige som menneskene og de menneskelige for-

hold, men en del av dem samler sig allikevel nu for mig som grupper av livsfenomener, av faktorer som stadig vender tilbake eller med nogenlunde regelmessighet vender tilbake De nummer og den nummerorden de får i det følgende er uten plan.

1. Foreldrene har mange barn. De er begge skikkelige folk, men faren tjener ikke nok til å underholde kone og barn, og så må moren ut på arbeide, der er ingen til å se til hjemmet, barnene blir forsømt og hjemmet kommer i forfall.

2. Det er ikke noget å si på foreldrene, men faren eller moren er eller er blitt helt eller delvis ufør til arbeide — alderdom, invaliditet, sykdoms- og kretssykekasse eller ulykkesforsikring, eller hvilkensomhelst annen social forsikring det nu kan være, slår ikke til for å underholde familien. Har de ikke nogen kasse eller forsikring å ty til, er det naturligvis verre.

3. En av foreldrene eller begge drikker, så der ikke blir nok til hjemmet, familielivet, og barnene lider under det.

4. Moren er en subbe. Alt det mannen drar til huset hjelper ikke. Moren eier ikke sans for stell, det blir ikke hjem hverken for barn eller mann.

5. Der er misforhold mellom ektefolkene fordi der er kommet en tredje imellem. Kanskje der fra en av ektefolkene eller begge drives trafikk. Det river naturligvis hjemmet helt op.

Og så alle de tilfelle der årsakene er mange, ja mangfoldige.“

Det er tydelig at advokat Sigval Jacobsen her har begrenset sine betraktninger til de „naturlige“ hjem, hvor barnet bor hos far og mor.

Sammenlignes med fremstillingen i det foregående under 1ste hovedgruppe, vil man finne at de primære årsaker: manglende fortjeneste, sykdom og ulykker, trer helt i bakgrunnen. Dette tør henge sammen med at disse primære årsaker, så lenge de står alene, sjelden foranlediger noget inngrep fra vergerådet. Vergerådets inngrep kommer først når de sekundære årsaker som drikk, vanstell, slapphet o. lign. har utviklet sig og bragt hjemmet i uorden. Og det er da disse „moralsk farvede“ årsaker man anfører. Man kommer ikke ned til ondets rot i alle tilfelle, og dette forringer selvsagt verdien av en undersøkelse som har sitt utgangspunkt i vergerådsdokumentene.

Det totalinntrykk som danner sig ved gjennomlesningen av det stoff som er fremlagt her er for øvrig at hvor forholdene i hjemmet overhodet kan ha nogen betydning, er det drikk hos en eller begge foreldrene eller opdragerne som hyppigst er den endelig avgjørende årsak. Med drikk forbinder sig imidlertid temmelig ofte andre selvstendig virkende årsaker, som løsaktighet, vanstell, mangel på tilsyn, slapphet i opdragelsen, arbeidsskyhet og mangel på tiltak ellers. Fattigdom og dårlige boligforhold forekommer

sikkert oftere enn her nevnt.¹ Drikk i forbindelse med løsaktighet forekommer særlig ofte hvor barnet bor hos en enslig mor. Hos den enslige far er også drikk i forbindelse med et utsvevende liv en hyppig, om ikke den hyppigste årsak.

Drikk i forbindelse med løsaktighet eller utsvevelser fører naturligvis lett til utkastelse og tap av hjemmet. Når mangel på eget hjem forekommer så hyppig hos de ugifte mødre, vil imidlertid forholdet oftest være det at deres stilling eller arbeide har lagt dem hindringer i veien for å skaffe sig eget hjem.

Som selvstendig årsak er vel kanskje vanstell den hyppigste næst etter drikk. I så fall kan den vel ofte føres tilbake på andre årsaker, som sykdom og svakhet. Det samme er tilfelle med mangel på tilsyn, som vel oftest er begrunnet i utarbeide hos moren. Hvor barnet bor hos far og mor er også uoverensstemmelse mellom foreldrene en hyppig selvstendig årsak. Denne årsak fører selvsagt lett med sig andre uheldige forhold, som drikk, vanstell og dårlig tilsyn med barnene, foruten at den ved å lede til separasjon og skilsmisse skaper forøket risiko for utglidning, særlig ved at opdragelsen slappes hos den av foreldrene som beholder barnene. Man får derfor neppe en helt riktig vurdering av denne årsak på grunnlag av det stoff som er fremlagt her.

Vanstell optrer ikke så sjelden sammen med sykdom eller svakhet og er vel da gjerne en følge herav. Vanstell og mangel på tilsyn („mangel på stell og tilsyn“) går ofte sammen. Er barnene eldre, vil en mangelfull opdragelse være følgen. Årsaken ligger ofte, særlig hvor moren står alene om opdragelsen, i morens utarbeide. Også hvor barnene bor hos en enslig far spiller mangel på tilsyn adskillig rolle, idet faren nøier sig med å la de eldste barn stelle hjemme uten kvinnelig tilsyn.

Hvor der er stemor i huset får man nokså ofte høre om „stemoderlig“ behandling av de fremmede barn. En „stefaderlig“ behandling er langt sjeldnere og forekommer vesentlig bare hvor barnene er født utenfor ekteskap.

Hvor barnet bor hos en ugift mor er det ofte så at moren betegnes bent frem som „gatepike“. Blir den ugifte mor gift med en annen enn barnefaren, taper hun ofte interessen for barnet. Barn født utenfor ekteskap settes i det hele hyppig bort til fremmede. Opdragelsen blir her ofte mangelfull, dels på grunn av mangel på interesse, dels på grunn av mangel på forståelse av barnets karakter. Hvor barnet settes bort til besteforeldre er disse ikke sjelden så høit oppe i årene at det blir dårlig med stell og opdragelse.

I en særstilling står alle de tilfelle hvor barn skeier ut, uten at der er noget å si på hjemmet. Der er i de tre hovedgrupper henholdsvis 24, 18 og

¹ Ordet „fattig“ nevnes i det hele bare 6 steder, dårlige eller elendige boligforhold 5 steder. Dessuten heter det i 25 tilfelle at barnets opdrager mangler eget hjem (særlig hyppig hvor moren er ugift), i 9 tilfelle er familien utkastet eller skal utkastes, i 2 tilfelle er den opsagt.

4 tilfelle. Tallene er litt usikre, idet flere tilfelle er tvilsomme. Der er altså forholdsvis flest av disse tilfelle i første hovedgruppe, hvor barnet er født i ekteskap og bor hos far og mor, mens der er forholdsvis færrest i tredje hovedgruppe, hvor barnet er født utenfor ekteskap. Der må imidlertid ikke legges for stor vekt på dette. Den dårlige opførsel som barnet har gjort sig skyldig i er ofte av letteste slags. I så fall har vergerådet vel større grunn til en nærmere undersøkelse av hjemmet, hvor det gjelder barn av ugifte, fraskilte eller bortsatte barn enn hvor det gjelder barn av gifte foreldre. Dessuten kan det i de siste tilfelle være vanskeligere å skaffe opplysninger om hjemmet til veie.

Vergerådets saksdokumenter gir sjelden noen opplysninger om det videre miljø, „strøket“. Dette er jo også rimelig. Det står nu engang ikke i vergerådets hånd å endre „strøket“, det må noe sig med å søke stanset utviklingen i de mere graverende tilfelle, og det blir da de særlige grunner som gjør inngrep i disse tilfelle nødvendig man finner i dokumentene. Heller ikke finner man der noget synderlig om „nedarvede tilbøieligheter“, arven fra de tidligere generasjoner. Sådanne tilbøieligheter kan nok stanses i sin utvikling ved en hensiktsmessig opdragelse, men det er jo alltid vanskelig å komme til en begrunnet mening om der foreligger slike tilbøieligheter i et givet tilfelle.

Begge disse faktorer, den psykiske sammenheng i stedlig henseende, mellom beboerne av samme strøk og den psykiske sammenheng i tiden, mellom generasjonene, står jo i innbyrdes vekselvirkning: rasen befester strøket og strøket befester rasen. Det må alltid bli vanskelig å skjelne mellom virkningen av hver enkelt av disse faktorer ved undersøkelser ad induktiv vei. Virkningene av miljøet som det engang er blitt lar sig imidlertid beskrive og sammenligne.

En bredt anlagt undersøkelse over miljøets virkninger i Oslo blev i sin tid påbegynt av byråchef Ragnvald Jønsberg. Efter hans død er undersøkelsen blitt fortsatt av sekretær Signy Arctander. Den er i disse dager avsluttet og utkommer i trykken i nærmeste fremtid.

Der er derfor liten grunn til her å gå nærmere inn på en beskrivelse av det videre miljø. De data som kommer i betraktning ved en slik undersøkelse er heller ikke lett tilgjengelige. Slår man f. eks. efter i det dokument som ligger nærmest for hånden, nemlig den kommunale Statistisk Årbok, vil man snart se at det er ikke meget man får vite om de sociale forhold og misforhold i de forskjellige bydeler. Det innskrenker sig vesentlig til opgaver over folkemengden og boligforholdene.

Nu er boligforholdene, i en storby først og fremst boligtettheten, et av de viktigste momenter ved bestemmelsen av et „strøk“s sociale karakter. Foreliggende undersøkelse skal derfor avsluttes med en jevnføring

mellem boligtettheten og hyppigheten av vergerådssaker i de forskjellige bydeler (menigheter).

Hyppigheten av vergerådssaker kan angis enten ved å sette antallet av tilfelle (som regel omfattende ett eller flere barn som har samme hjem) i forhold til antall husholdninger eller antallet av barn i forhold til det samlede antall barn (0—16 år) i menigheten. Da et stort antall husholdninger ikke bør komme i betraktning fordi der ikke er barn i dem, har man her valgt den sistnevnte målestokk. Da der er 513 vergerådsbarn med i undersøkelsen og disse fordeler sig på i alt 20 menigheter, vil det forstås at tallene kan bli forholdsvis små og resultatet for så vidt usikkert hvad den enkelte menighet angår. Helhetsbilledet er imidlertid forholdsvis sikkert.

	Verge- råds- barn			Verge- råds- barn			Verge- råds- barn	
	i pct. av barn	Beboere pr. 100 bebodde rum.		i pct. av barn	Beboere pr. 100 bebodde rum.		i pct. av barn	Beboere pr. 100 bebodde rum.
	0—15 år.			0—15 år.			0—15 år.	
Frogner . .	0.35	95	Vår Frelser	0.66	150	Vålerengen.	1.20	231
Uranienborg	0.08	105	Gamlebyen.	0.52	176	Wexels . .	1.18	232
Fagerborg .	0.37	121	Hauge . . .	1.03	178	Lilleborg . .	0.48	246
Trefoldighet	0.27	134	Jakob . . .	1.29	183	Kampen . .	1.26	247
Markus . .	1.02	137	Mattæus . .	0.85	204	Petrus . . .	1.32	248
Gamle Aker	0.39	138	Paulus . . .	0.38	219	Sagene . .	2.47	254
Johannes . .	0.47	140	Grønland .	1.02	228			

Der er, som man kan vente, en utpreget forskjell mellem østkant og vestkant. Stort sett kan det også sies at procenten av vergerådsbarn stiger med beboelsestettheten. Regner vi ut en rett „normallinje“ for hver av de to tallrekker, finner vi for boligtettheten en stigning på 9 (nøiaktigere 8.8) fra menighet til menighet, mens vi for procenten av vergerådsbarn finner en stigning på 0.07 (0.068). Til en minimal boligtetthet på 100 svarer etter denne beregning en pct. vergerådsbarn på ca. 0.18 og til en maksimal boligtetthet på ca. 267 en pct. vergerådsbarn på ca. 1.48. Der er imidlertid et par sterke avvikelser fra det beregnede forhold. Menighetene Markus, Jakob og Sagene ligger forholdsvis høit med hensyn til procenten av vergerådsbarn, sett i forhold til boligtettheten, mens menighetene Paulus og Lilleborg står forholdsvis gunstig med hensyn til procenten av vergerådsbarn. Dette henger sikkert for en ikke liten del sammen med at der ved siden av boligtettheten også er andre faktorer som bestemmer „strøket“s sociale karakter.

Vergerådsskjema nr. 2.

Oslo Vergeråd 1926 nr.

Barnets navn

Barnets fødselsdatum

Farens stilling og fødselsdatum

Morens (stilling og) fødselsdatum

Barnet født i ekteskap? utenfor ekteskap?

Moren f. t. ugift? gift med barnets far? gift med en annen? separert? enke?
fraskilt?

Faren død, i tilf. datum Moren død, i tilf. datum

Barnet bor hos nat. far? nat. mor? stefar? stemor? bestefar? bestemor?
fremmede pleieforeldre? barnehjem? andre

Hjemmets adresse

Barnets hjemstavn: i kommunen? utenfor kommunen?

Barnet tidligere vergerådbehandlet (innfør i tilfelle beslutninger og grunner)
.....
.....
.....Hjemmet eller søsken tidl. vergerådbehandlet (anfør i tilf. hvem, beslutnin-
ger og grunner)

Nærværende sak meldt av

Oplysninger for saken om barnets helbred

Oplysninger for saken om barnets forhold på skolen

Oplysninger for saken om barnets sinnstilstand for øvrig

Grunnen til vergerådets inngrep

a. Forh. i hjemmet og omgiv. for øvrig

b. Barnets eget forhold

Beslutninger i saken, herunder foreløbige (anfør datum og innhold)

Siste beslutning iverksatt, datum

Bemerkninger om vanskeligheter ved anbringelsen

Rekke VIII.

Trykt 1927 (forts. suite):

- Nr. 16. Det civile veterinærvesen 1924. (*Service vétérinaire civil.*)
- 17. Sinnssykeasylenes virksomhet 1925. (*Hospices d'aliénés.*)
- 18. Skolevesenets tilstand 1924—1925. (*Instruction publique.*)
- 19. Norges jernbaner 1925—26. (*Chemins de fer norvégiens.*)
- 20. De spedalske i Norge 1921—1925. (*Rapport sur les lépreux en Norvège pour les années 1921—1925.*)
- 21. Forsikringsselskaper 1925. (*Sociétés d'assurances.*)
- 22. Folkemengdens bevegelse 1924. (*Mouvement de la population.*)
- 23. Sjømannsforsikringen 1924. Fiskerforsikringen 1924. (*Assurances contre les accidents des marins. Assurances contre les accidents des marins pêcheurs.*)
- 24. Norges industri 1925. (*Statistique industrielle de la Norvège.*)
- 25. Fagskolestatistikk 1923/24—1925/26. (*Écoles professionnelles.*)
- 26. Ulykkesforsikringen 1924. (*Assurances contre les accidents du travail.*)
- 27. Norges postvesen 1926. (*Statistique postale.*)
- 28. Landbruksareal og husdyrhold 1926. Representativ telling. (*Superficies agricoles et élevage du bétail de l'année 1926. Recensement représentatif.*)
- 29. Sundhetstilstanden og medisinalforholdene 1924. (*Rapport sur l'état sanitaire et médical.*)
- 30. Norges skibsfart 1925. (*Navigation.*)
- 31. Meieribruket i Norge 1925. (*L'industrie laitière de la Norvège en 1925.*)
- 32. Norges telegrafvesen 1925—1926. (*Télégraphes et téléphones de l'État.*)
- 33. Arbeidslønnen i jordbruket. Driftsåret 1926—1927. (*Salaires des ouvriers agricoles 1926—1927.*)
- 34. Skogbrukstelling for Norge. (*Recensement de sylviculture.*)
- 35. Norges bergverksdrift 1926. (*Mines et usines.*)
- 36. Kriminalstatistikk 1923 og 1924. Med Hovedoversikt 1905—1924. (*Statistique de la criminalité pour les années 1905—1924. Aperçu général de la criminalité pendant les années 1905—1924.*)
- 37. Norges fiskerier 1925. (*Grandes pêches maritimes.*)
- 38. Meglingsinstitusjonens virksomhet. Tariffavtaler og arbeidskonflikter 1926. (*Entremise publique. Conventions collectives et conflits du travail en 1926.*)
- 39. Landbruksareal og husdyrhold 1927. Representativ telling. (*Superficies agricoles et élevage du bétail de l'année 1927. Recensement représentatif.*)
- 40. Norges skibsfart 1926. (*Navigation.*)
- 41. Norges sparebanker 1926. (*Caisses d'épargne.*)
- 42. Norges handel 1926. (*Commerce.*)
- 43. Sykeforsikringen 1926. (*Assurance-maladie.*)
- 44. Norges kommunale finanser 1924/25. (*Finances des communes.*)
- 45. Private aktiebanker 1926. (*Banques privées par actions.*)
- 46. Fengselsstyrelsens årbok 1924. (*Annuaire de l'Administration générale des prisons 1924.*)
- 47. Folkemengdens bevegelse 1925. (*Mouvement de la population.*)

Trykt 1928:

- Nr. 48. Norges civile, geistlige, rettslige og militære inndeling 1 januar 1928. (*Les divisions civiles, ecclésiastiques, judiciaires et militaires du royaume de Norvège le 1er janvier 1928.*)
- 49. Det civile veterinærvesen 1925. (*Service vétérinaire civil.*)
- 50. Sinnssykeasylenes virksomhet 1926. (*Hospices d'aliénés.*)

Trykt 1928 (forts. suite):

- Nr. 51. Lønninger 1927. (*Gages et salaires*).
— 52. Den private forsikringsvirksomhet i Norge 1913—1925. (*Assurances privées en Norvège pendant les années 1913—1925.*)
— 53. Forsikringsselskaper 1926. (*Sociétés d'assurances.*)
— 54. Den Norske Statskasses Finanser 1913/14—1928/29. (*Finances de l'État.*)
— 55. Norges jernbaner 1926/27. (*Chemins de fer norvégiens.*)
— 56. Forsømte barn 1925 og 1926. (*Traitement des enfants moralement abandonnés.*)
-

Det Statistiske Centralbyrå har dessuten bl. a. utgitt følgende verker:

- Statistisk Årbok for kongeriket Norge. Senest utkommet: 46de årgang 1926 og 1927. Oslo 1927. (*Annuaire statistique de la Norvège.*)
Statistiske Meddelelser. Senest utkommet: 45de bind 1927. Oslo 1927. (*Bulletin mensuel du Bureau Central de Statistique.*)
Månedsopgaver over vareomsetningen med utlandet 1927. Femtende bind. Oslo 1928. (*Bulletin mensuel du commerce extérieur en 1927. Quinzième année.*)
Fortegnelse over Norges Offisielle Statistikk m. v. 1828—31 desember 1920. Kristiania 1889, 1913 og 1922. (*Catalogue de la Statistique officielle.*)
Statistiske Oversikter 1914. Kristiania 1914. Statistiske Oversikter 1926. Oslo 1926. (*Résumé rétrospectif 1914 et 1926.*)
-

Samtlige verker er til salgs hos H. Aschehoug & Co., Oslo.

Av „Norges handel“, årgangene 1911, 1912, 1913, 1915 og 1921, er Byråets beholdning meget knapp, hvorfor man vilde være takknemlig for å få overlatt eksemplarer av disse årganger.

16 mars 1928.